This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

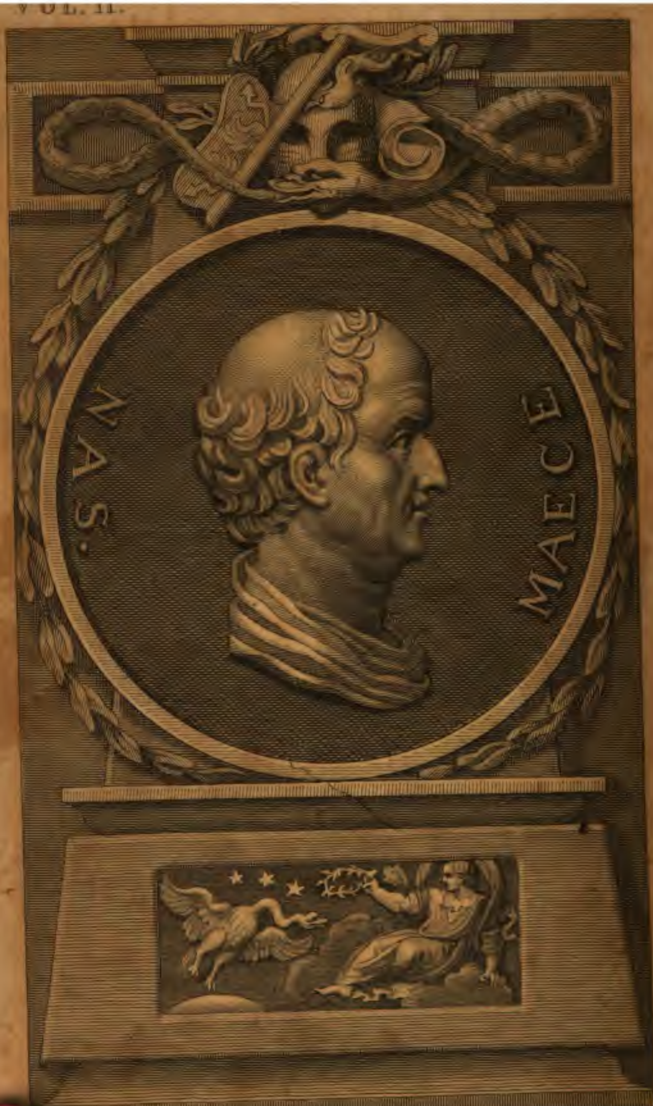
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

A 667016

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN · LIBRARIES ·
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES · SCIENTIA · VERITAS
1817

VOL. II.

Burney del. Published March 20.1794 for C. & G. Kearsley Fleet St. London. W. Skelton Sculp.

VOL. II.

E. F. Burney. del. Pub.d March 20, 1794 for C. & G. Kearsley Fleet Street, London. W. Skelton Sculp.

Horatius Flaccus, Quintus

Q. HORATII FLACCI,

QUÆ SUPERSUNT,

RECENSUIT

ET

NOTULIS

INSTRUXIT

GILBERTUS WAKEFIELD, A. B.

COLL. JES. CANT. NUPER SOCIUS.

VOLUMEN POSTERIUS,

SATIRAS ET EPISTOLAS COMPLECTENS.

LONDINI:

IMPENSIS KEARSLEY.

M.DCC.XCIV.

878
H5
W15
v.2

John S. Lawrence Estate
gt
5-7-1926

5-24-27 MRS

Q. HORATII FLACCI

SERMONUM.

LIBER PRIMUS.

SATIRA I.

Qui fit, Mæcenas, ut nemo, quam ſibi ſortem
Seu Ratio dederit, ſeu Fors objecerit, illâ
Contentus vivat; laudet diverſa ſequentes?
O! fortunati mercatores, gravis armis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra mercator, navim jactantibus auſtris,
Militia eſt potior: quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille datis vadibus qui rure extractus in urbem eſt,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cætera de genere hoc, adeo ſunt multa, loquacem
Dalaſſare valent Fabium. Ne te morer, audi,
Quo rem deducam. Si quis deus, En ego, dicat,

Jam faciam, quod vultis: eris tu, qui modo miles,
Mercator: tu, conſultus modo, ruſticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite partibus. Eia,
Quid ſtatis? Nolint: atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſæ eſt, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet; neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
Præterea, ne ſic, ut qui jocularia, ridens
Percurram; (quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores, elementa velint ut diſcere prima:
Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo)
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne
Audaces mare qui currunt, hâc mente laborem
Seſe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum ſibi ſint congeſta cibaria: ſic ut
Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris
Ore trahit, quodcunque poteſt, atque addit acervo,
Quem ſtruit; haud ignara ac non incauta futuri:
Quæ, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, et illis utitur ante
Quæſitis, ſapiens; cum te neque fervidus æſtus
Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum;
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter.
Quid juvat immenſum te argenti pondus et auri
Furtim defoſſâ timidum deponere terrâ?
Quod, ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.

At ni id ſit, quid habet pulchri conſtructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum,
Non tuus hoc capiet venter plus ac meus: ut ſi
Reticulum panis venales inter onuſto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra
Naturæ fines viventi, jugera centum, an
Mille, aret? At ſuave eſt ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris?
Ut tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urnâ,
Vel cyatho, et dicas; Magno de flumine malim,
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere. Eo fit
Plenior ut ſi quos delectet copia juſto,
Cum ripâ ſimul avulſos ferat Aufidus acer:
At qui tantuli eget, quantum eſt opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum, decepta cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit; quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias illi? jubeas miſerum eſſe libenter,
Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus; Populus me ſibilat, at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arcâ.
Tantalus a labris ſitiens fugientia captat
Flumina. Quid rides? mutato nomine, de te

Fabula narratur: congeſtis undique ſaccis
Indormis inhians, et tanquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quo valeat nummus? quem præbeat uſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
Quîs humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
Ne te compilent fugientes; hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.
At, ſi condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius caſus lecto te affixit; habes, qui
Aſſideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suſcitet, ac natis reddat cariſque propinquis.
Non uxor ſalvum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
Miraris, cum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo præſtet, quem non merearis, amorem?
At, ſi cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis ſervareque amicos;
Infelix operam perdas, ut ſi quis aſellum
In campo doceat parentem currere frænis.
Denique, ſit finis quærendi; quoque habeas plus,
Pauperiem metuas minus, et finire laborem
Incipias, parto quod avebas; ne facias, quod
Ummidius; qui, (tam, non longa eſt fabula, dives,
Ut metiretur nummos; ita ſordidus, ut ſe
Non unquam ſervo melius veſtiret) ad uſque

Supremum tempus, ne ſe penuria victûs
Opprimeret, metuebat. At hunc liberta ſecuri
Diviſit medium, fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mî igitur ſuades? ut vivam Nævius? aut ſic
Ut Nomentanus? Pergis pugnantia ſecum
Frontibus adverſis componere? Non ego, avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Eſt inter Tanaim quiddam, ſocerumque Viſelli.
Eſt modus in rebus; ſunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.
Illuc, unde abii, redeo. Nemon' ut avarus
Se probet, at potius laudet diverſa ſequentes?
Quodque aliena capella gerat diſtentius uber,
Tabeſcat? neque ſe majori pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc ſuperare laboret?
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat:
Ut, cum carceribus miſſos rapit ungula currus,
Inſtat equis auriga ſuos vincentibus, illum
Præteritum temnens, extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, et, exacto contentus tempore, vitâ
Cedat, uti conviva ſatur, reperire queamus.
Jam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia lippi
Compilaſſe putes, verbum non amplius addam.

SATIRA II.

Ambubaiarum collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones, hoc genus omne
Mœſtum, ac ſolicitum eſt, cantoris morte Tigelli;
Quippe benignus erat: contra hic, ne prodigus eſſe
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem propellere poſſit.
Hunc ſi perconteris, avi cur atque parentis
Præclaram ingratâ ſtringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coemens obſonia nummis;
Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi,
Reſpondet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exſecat; atque,
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius urguet;
Nomina ſectatur, modo ſumtâ veſte virili,
Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
Jupiter, exclamat, ſimul atque audivit? At in ſe
Pro quæſtu ſumtum facit. Hic vix credere poſſis
Quam ſibi non ſit amicus: ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miſerum nato vixiſſe fugato
Inducit, non ſe pejus cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quærat, Quo res hæc pertinet? Illuc;

Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malchinus tunicis demiſſis ambulat; eſt, qui
Inguen ad obſcœnum ſubductis uſque facetus:
Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum:
Nil medium eſt. Sunt, qui nolint tetigiſſe, niſi illas
Quarum ſubſutâ talos tegat inſtita veſte:
Contra alius nullam, niſi olente in fornice ſtantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice; Macte
Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis:
Nam ſimul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes æquum eſt deſcendere: non alienas
Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire eſt operæ pretium, procedere recte
Qui mœchos non vultis, ut omni parte laborent;
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara, cadat dura inter ſæpe pericla.
Hic ſe præcipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem cæſus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
Accidit, ut cuidam teſtes caudamque ſalacem
Demeteret ferrum. Jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecundâ!
Libertinarum dico; Salluſtius in quâ
Non minus inſanit, quam qui mœchatur: at hic ſi,

Qua res, qua ratio ſuaderet, quaque modeſte
Munifico eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe; daret quantum ſatis eſſet, nec ſibi damno
Dedecorique foret: verum hoc ſe amplectitur uno:
Hoc amat, hoc laudat; Matronam nullam ego tango:
Ut quondam Marſæus, amator Originis, ille
Qui patrium mimae donat fundumque laremque;
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum eſt cum mimis; eſt cum meretricibus, unde
Fama malum gravius, quam res trahit. An tibi abunde
Perſonam ſatis eſt, non illud quicquid ubique
Officit, evitare? Bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum eſt ubicunque. Quid inter-
Eſt in matronâ, ancillâ, peccesne togatâ?
Villius in Fauſtâ Sullæ gener, hoc miſer uno
Nomine deceptus, pœnas dedit uſque ſuperque,
Quam ſatis eſt; pugnis cæſus, ferroque petitus;
Excluſus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic ſi mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret hæc animus; Quid vis tibi? numquid ego a te
Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque ſtolâ, mea cum conferbuit ira?
Quid reſponderet? Magno patre nata puella eſt.
At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis,

Dives opis natura ſuæ, ſi tu modo recte
Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis
Immiſcere! Tuo vitio, rerumne, labores,
Nil referre putas? Quare, ne pœniteat te,
Deſine matronas ſectarier; unde laboris
Plus haurire mali eſt, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic, inter niveos viridesque lapillos
Sit licet, hoc, Cerinthe, tuo tenerum eſt femur, aut crus
Rectius; atque etiam melius perſæpe togatæ eſt.
Adde huc, quod mercem ſine fucis geſtat; aperte,
Quod venale habet, oſtendit; nec, ſi quid honeſti eſt,
Jactat habetque palam, quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos eſt; ubi equos mercantur, opertos
Inſpiciunt; ne, ſi facies, ut ſæpe, decora
Molli fulta pede eſt, emptorem inducat hiantem;
Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte? ne corporis optima Lyncei
Contemplere oculis, Hypſæâ cæcior illa,
Quæ mala ſunt, ſpectes. O crus! O brachia! verum
Depygis, naſuta, brevi latere, ac pede longo eſt.
Matronæ, præter faciem, nil cernere poſſis;
Cætera, ni Catia eſt, demiſſâ veſte tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
Hoc facit inſanum) multæ tibi tum officient res:

Cuſtodes, lectica, ciniflones, paraſitæ;
Ad talos ſtola demiſſa, et circumdata palla
Plurima, quæ invideat pure apparere tibi rem.
Altera, nil obſtat: Cois tibi pene videre eſt,
Ut nudam; ne crure malo, ne ſit pede turpi;
Metiri poſſis oculo latus. An tibi mavis
Inſidias fieri, pretiumque avellier, ante
Quam mercem oſtendi? 'Leporem venator ut altâ
In nive ſectetur, poſitum ſic tangere nolit,'
Cantat; et apponit, 'Meus eſt amor huic ſimilis; nam
Tranſvolat in medio poſita, et fugientia captat.'
Hiscine verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque æſtus, curasque graves e pectore tolli?
Nonne cupidinibus ſtatuat natura modum quem,
Quid latura, ſibi quid ſit dolitura negatum,
Quærere plus prodeſt, et inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi cum fauces urit ſitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pavonem, rhombumque? tument tibi cum inguina, num, ſi
Ancilla aut verna eſt præſto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego; namque parabilem amo venerem, facilemque.
Illam, 'Poſt paulo; Sed pluris; Si exierit vir;'
Gallis hanc, Philodemus ait; ſibi, quæ neque magno

Stet pretio, neque cunctetur, cum eſt juſſa, venire:
Candida rectaque ſit; munda hactenus, ut neque longa
Nec magis alba velit, quam det natura, videri.
Hæc, ubi ſuppoſuit dextrum corpus mihi lævo,
Ilia, et Ægeria eſt: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor, ne dum futuo, vir rure recurrat,
Janua frangatur, latret canis; undique, magno
Pulſa domus ſtrepitu, reſonet; vepallida lecto
Deſiliat mulier, miſeram ſe conſcia clamet;
Cruribus hæc metuat, doti, deprenſa; egomet, mî;
Diſcinctâ tunicâ fugiendum eſt, ac pede nudo,
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama:
Deprendi miſerum eſt. Fabio vel judice vincam.

SATIRA III.

Omnibus hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injuſſi, nunquam deſiſtant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris atque ſuam, non
Quicquam proficeret: ſi collibuiſſet, ab ovo
Uſque ad mala citaret, Io Bacche! modo ſummâ
Voce, modo hâc, reſonat quæ chordis quattuor ima.
Nil æquale homini fuit illi: ſæpe velut qui

Currebat fugiens hoſtem; perſæpe velut qui
Junonis ſacra ferret: alebat ſæpe ducentos,
Sæpe decem ſervos: modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna, loquens; modo, Sit mihi menſa tripes, et
Concha ſalis puri, et toga, quæ defendere frigus,
Quamvis craſſa, queat: decies centena dediſſes
Huic parco, paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis: noctes vigilabat ad ipſum
Mane, diem totum ſtertebat: nil fuit unquam
Sic impar ſibi. Nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullane habes vitia? Imo alia, et fortaſſe minora.
Mænius abſentem Novium cum carperet; Heus, tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mî ignoſco, Mænius inquit.
Stultus et improbus hic amor eſt, dignusque notari:
Cum tua prævideas oculis male lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? At tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus et illi.
Iracundior eſt paulo; minus aptus acutis
Naribus horum hominum. Rideri poſſit, eo quod
Ruſticius tonſo toga defluit, et male laxus
In pede calceus hæret. At eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam: at tibi amicus; at ingenium ingens
Inculto latet hoc ſub corpore: denique, te ipſum

Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala; namque
Neglectis urenda filix innaſcitur agris.
Illuc prævertamur; amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant; veluti Balbinum polypus Hagnæ.
Vellem in amicitiâ ſic erraremus; et iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum!
At, pater ut gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit vitium, non faſtidire: ſtrabonem
Appellat Pætum pater; et Pullum, male parvus
Si cui filius eſt, ut abortivus fuit olim
Siſyphus: hunc, Varum, diſtortis cruribus; illum
Balbutit Scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit? frugi dicatur: ineptus
Et jactantior hic paulo eſt? concinnus amicis
Poſtulat ut videatur: at eſt truculentior, atque
Plus æquo liber? ſimplex fortisque habeatur:
Caldior eſt? acres inter numeretur: opinor,
Hæc res et jungit, junctos et ſervat, amicos.
At nos virtutes ipſas invertimus, atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. Probus quis
Nobiſcum vivit? multum eſt demiſſus homo: illi
Tardo, cognomen pingui damus: hic fugit omnes
Inſidias, nullique malo latus obdit apertum?
(Cum genus hoc inter vitæ verſemur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene ſano
Ac non incauto, fictum aſtutumque vocamus.

Simplicior quis et eſt, qualem me ſæpe libenter
Obtulerim tibi, Mæcenas; ut forte legentem,
Aut tacitum, impellat quovis ſermone, moleſtus:
Communi ſenſu plane caret, inquimus. Eheu,
Quam temere in nosmet legem ſancimus iniquam!
Nam vitiis nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt,
Qui minimis urguetur. Amicus dulcis, ut æquum
eſt,
Cum mea compenſet vitiis bona, pluribus hisce
(Si modo plura mihi bona ſunt) inclinet: amari
Si volet hâc lege, in trutinâ ponetur eâdem.
Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
Poſtulat, ignoſcet verrucis illius: æquum eſt,
Peccatis veniam poſcentem reddere rurſus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt ſtultis hærentia; cur non
Ponderibus modulisque ſuis ratio utitur? ac res
Ut quæque eſt, ita ſuppliciis delicta coërcet?
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus,
Semeſos piſces tepidumque ligurrierit jus,
In cruce ſuffigat; Labeone inſanior inter
Sanos dicatur. Quanto hoc furioſius atque
Majus peccatum eſt? Paulum deliquit amicus;
(Quod niſi concedas, habeare inſuavis) acerbus
Odiſti, et fugis, ut Ruſonem debitor æris?
Qui, niſi cum triſtes miſero venere Calendæ,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto jugulo hiſtorias, captivus ut, audit.

Comminxit lectum potus, menſâve catillum,
Evandri manibus tritum, dejecit; ob hanc rem,
Aut poſitum ante meâ quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? Quid faciam, ſi furtum fecerit? aut ſi
Prodiderit commiſſa fide? ſponſumve negarit?
Quîs paria eſſe fere placuit peccata, laborant
Cum ventum ad verum eſt: ſenſus moreſque re-
pugnant,
Atque ipſa utilitas, juſti prope mater et æqui.
Cum prorepſerunt primis animalia terris,
Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia
propter,
Unguibus, et pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ poſt fabricaverat uſus;
Donec verba, quibus voces ſenſuſque notarent,
Nominaque invenere: dehinc abſiſtere bello,
Oppida cœperunt munire, et ponere leges,
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Cauſa; ſed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos, Venerem incertam rapientes more ferarum,
Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi faſtoſque velis evolvere mundi.
Nec natura poteſt juſto ſecernere iniquum,
Dividit ut bona diverſis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet, idem-
que,

Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus divûm ſacra legerit. Adſit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:
Ne ſcuticâ dignum horribili ſectere flagello.
Nam, ut ferulâ cædas meritum majora ſubire
Verbera, non vereor; cum dicas eſſe pares res
Furta latrociniis, et magnis parva mineris,
Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui ſapiens eſt,
Et ſutor bonus, et ſolus formoſus, et eſt rex;
Cur optas quod habes? Non nôſti, quid pater, inquit,
Chryſippus dicat? Sapiens crepidas ſibi nunquam
Nec ſoleas fecit; ſutor tamen eſt ſapiens. Qui?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
Optimus eſt modulator; ut Alfenus vafer, omni
Abjecto inſtrumento artis, clauſâque tabernâ,
Tonſor erat; ſapiens operis ſic optimus omnis.
Eſt opifex ſolus; ſic rex. Vellunt tibi barbam
Laſcivi pueri; quos tu niſi fuſte coërces,
Urgueris turbâ circum te ſtante, miſerque
Rumperis, et latras, magnorum maxime regum.
Ne longium faciam, dum tu quadrante lavatum
Rex ibis, neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Præter Criſpinum, ſectabitur; et mihi dulces
Ignoſcent, ſi quid peccaro ſtultus, amici;
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatuſque magis vivam te rege beatus.

SATIRA IV.

Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophanesque, poëtæ,
Atque alii, quorum Comœdia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus ac fur,
Quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus, multâ cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus numerisque; facetus,
Emunctæ naris, durus componere verſus,
Nam fuit hoc vitioſus; in horâ ſæpe ducentos,
Ut magnum, verſus dictabat, ſtans pede in uno:
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles;
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem;
Scribendi recte: nam, ut multum, nil moror. Ecce,
Criſpinus nummo me provocat. Accipe, ſi vis,
Accipe jam tabulas; detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus uter plus ſcribere poſſit.
Dî bene fecerunt, inopis me quodque puſilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis:
At tu concluſas hircinis follibus auras,
Uſque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro
Delatis capſis et imagine; cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod ſunt quos genus hoc minime juvat, ut pote
plures

Culpari dignos. Quemvis mediâ elige turbâ;
Aut ab avaritiâ, aut miſerâ ambitione, laborat.
Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti ſplendor; ſtupet Albius ære:
Hic mutat merces ſurgente a ſole, ad eum quo
Veſpertina tepet regio; quin per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine, ne quid
Summâ deperdat metuens, aut ampliet ut rem:
Omnes hi metuunt verſus, odere poëtas:
Foenum habet in cornu; longe fuge: dummodo riſum
Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et, quodcunque ſemel chartis illeverit, omnes
Geſtiet a furno redeuntes ſcire, lacuque;
Et pueros, et anus. Agedum, pauca accipe contra.
Primum, ego me illorum, dederim quibus eſſe poëtas,
Excerpam numero: neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis; neque, ſi quis ſcribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc eſſe poëtam.
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, Comœdia necne poëma
Eſſet, quæſivere; quod acer ſpiritus, ac vis,
Nec verbis nec rebus ineſt; niſi quod pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus. At pater ardens
Sævit, quod meretrice nepos inſanus amicâ
Filius, uxorem grandi cum dote recuſet,

Ebrius et, magnum quod dedecus, ambulet ante
Noctem cum facibus. Numquid Pomponius iſtis
Audiret leviora, pater ſi viveret? Ergo
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis;
Quem ſi diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem
Quo perſonatus pacto pater. His, ego quæ nunc,
Olim quæ ſcripſit Lucilius, eripias ſi
Tempora certa modosque, et, quod prius ordine verbum eſt,
Poſterius facias, præponens ultima primis;
Non, ut ſi ſolvas, 'Poſtquam diſcordia tetra
'Belli ferratos poſtes, portasque refregit;'
Invenias etiam disjecti membra poëtæ.
Hactenus hæc: alias, juſtum ſit necne poëma;
Nunc illud tantum quæram, meritone tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat, et Caprius, rauci male, cumque libellis;
Magnus uterque timor latronibus: at, bene ſi quis
Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.
Ut ſis tu ſimilis Cœli Birrique, latronum,
Non ego ſim Caprî, neque Sulci; cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat, neque pila, libellos;
Queis manus inſudet vulgi, Hermogenisque Tigellî:
Nec recitem quidquam, niſi amicis; idque coactus:
Non ubivis, coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi; quique lavantes:
Suave locus voci reſonat concluſus. Inanes

Hoc juvat, haud illud quærentes, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
Inquit; et hoc ſtudio pravus facis. Unde petitum
Hoc in me jacis? eſt autor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? Abſentem qui rodit amicum;
Qui non defendit, alio culpante; ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qui nequit; hic niger eſt: hunc tu, Romane, caveto.
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos;
E quibus unus amet quâvis aſpergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquam: poſt, hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit præcordia Liber:
Hic tibi comis, et urbanus, liberque videtur,
Infeſto nigris. Ego, ſi riſi, quod ineptus
Paſtillos Ruſillus olet, Gargonius hircum,
Lividus et mordax videor tibi. Mentio ſi qua
De Capitolini furtis injecta Petillî
Te coram fuerit; defendas, ut tuus eſt mos:
Me Capitolinus convictore uſus amicoque
A puero eſt, cauſâque meâ permulta rogatus
Fecit; et incolumis lætor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. Hic nigræ ſuccus loliginis; hæc eſt
Ærugo mera: quod vitium procul afore chartis,
Atque animo prius, ut ſi quid promittere de me

Poſſum aliud, vere promitto. Liberius ſi
Dixero quid, ſi forte jocoſius, hoc mihi juris
Cum veniâ dabis. Inſuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando,
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mî ipſe paraſſet:
Nonne vides, Albî ut male vivat filius? utque
Barus inops? magnum documentum, ne patriam
rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Cum deterreret; Scetani diſſimilis ſis.
Ne ſequerer mœchas, conceſſâ cum venere uti
Poſſem; Deprenſi non bella eſt Fama Trebonî,
Aiebat. Sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, cauſas reddet tibi; mî ſatis eſt, ſi
Traditum ab antiquis morem ſervare, tuamque,
Dum cuſtodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem poſſum: ſimul ac duraverit ætas
Membra animumque tuum, nabis ſine cortice. Sic
me
Formabat puerum dictis; et, ſive jubebat
Ut facerem quid, Habes autorem, quo facias hoc;
Unum ex judicibus ſelectis objiciebat:
Sive vetabat; An hoc inhoneſtum et inutile factum
Necne ſit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic, atque ille? Avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpe

Abſterrent vitiis. Ex hoc ego ſanus ab illis,
Perniciem quæcunque ferunt; mediocribus, et queis
Ignoſcas, vitiis teneor; fortaſſis et iſthinc
Largiter abſtulerit longa ætas, liber amicus,
Conſilium proprium: neque enim, cum lectulus aut me
Porticus excepit, deſum mihi: Rectius hoc eſt;
Hoc faciens, vivam melius; ſic dulcis amicis
Occurram; hoc quidam non belle; num quid ego illi
Imprudens olim faciam ſimile? Hæc ego mecum
Compreſſis agito labris: ubi quid datur otî,
Illudo chartis: hoc eſt mediocribus illis
Ex vitiis unum; cui ſi concedere nolis,
Multa poëtarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi, nam multo plures ſumus; ac, veluti te
Judæi, cogemus in hanc concedere turbam.

SATIRA V.

Egressum magnâ me excepit Aricia Româ
Hoſpitio modico; rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longe doctiſſimus. Inde Forum Appî,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi diviſimus, altius ac nos
Præcinctis unum: minus eſt gravis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quod erat teterrima, ventri

Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exſpectans comites. Jam nox inducere terris
Umbras, et cœlo diffundere ſigna, parabat:
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ,
Ingerere. Huc appelle. Trecentos inſeris, ohe!
Jam ſatis eſt. Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora: mali culices, ranæque paluſtres
Avertunt ſomnos: abſentem ut cantat amicam
Multâ prolutus vappâ nauta, atque viator
Certatim; tandem feſſus dormire viator
Incipit; ac miſſæ paſtum retinacula mulæ
Nauta piger ſaxo religat, ſtertitque ſupinus.
Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
Sentimus; donec cerebroſus proſilit unus,
Ac mulæ nautæque caput lumbosque ſaligno
Fuſte dolat: quartâ vix demum exponimur horâ.
Ora manusque tuâ lavimus, Feronia, lymphâ.
Millia tum pranſi tria repimus, atque ſubimus
Impoſitum ſaxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas, optimus atque
Cocceius; miſſi magnis de rebus uterque
Legati, averſos ſoliti componere amicos.
Hîc oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. Interea Mæcenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque ſimul Fonteius, ad unguem
Factus homo; Antonî, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Luſco Prætore libenter
Linquimus, inſani ridentes præmia ſcribæ,

Prætextam, et latum clavum, prunæque batillum.
In Mamurrarum laſſi deinde urbe manemus,
Murenâ præbente domum, Capitone culinam.
Poſtera lux oritur multo gratiſſima: namque
Plotius, et Varius Sinueſſæ, Virgiliuſque,
Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me ſit devinctior alter.
O qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo ſanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit; et parochi, quæ debent, ligna ſalemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Luſum it Mæcenas; dormitum ego, Virgiliuſque:
Namque pilâ lippis inimicum et ludere crudis.
Hinc nos Cocceî recipit pleniſſima villa,
Quæ ſuper eſt Caudî cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti ſcurræ pugnam Meſsîque Cicirri,
Muſa, velim memores; et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Meſsî clarum genus Oſci;
Sarmenti domina exſtat. Ab his majoribus orti,
Ad pugnam venere. Prior Sarmentus: Equi te
Eſſe feri ſimilem dico. Ridemus: et ipſe
Meſſius, Accipio; caput et movet. O tua cornu
Ni foret exſecto frons, inquit, quid faceres, cum
Sic mutilus miniteris? At illi fœda cicatrix
Setoſam lævi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa rogabat;

Nil illi larvâ aut tragicis opus eſſe cothurnis.
Multa Cicirrus ad hæc, donaſſet jamne catenam
Ex voto Laribus, quærebat? ſcriba quod eſſet,
Nihilo deterius dominæ jus eſſe. Rogabat
Denique, cur unquam fugiſſet; cui ſatis una
Farris libra foret, gracili ſic, tamque puſillo?
Prorſus jucunde cœnam producimus illam.
Tendimus hinc rectâ Beneventum; ubi ſedulus hoſpes
Pene macros arſit turdos, dum verſat in igni:
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano ſummum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnam, ſervosque timentes
Tum rapere, atque omnes reſtinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus, et quos
Nunquam erepſemus, niſi nos vicina Trivici
Villa recepiſſet, lacrymoſo non ſine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem, ſtultiſſimus uſque, puellam
Ad mediam noctem exſpecto: ſomnus tamen aufert
Intentum Veneri; tum immundo ſomnia viſu
Nocturnam veſtem maculant, ventremque ſupinum.
Quattuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt;
Signis perfacile eſt: venit, viliſſima rerum,
Hic aqua; ſed panis longe pulcherrimus, ultra

Callidus ut ſoleat humeris portare viator;
Nam Canusî lapidoſus, aquæ non ditior urnâ:
Qui locus a forti Diomede eſt conditus olim.
Flentibus hic Varius diſcedit mœſtus amicis.
Inde Rubos feſſi pervenimus, utpote longum
Carpentes iter, et factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior; via pejor adusque
Bari mœnia piſcoſi: dein Gnatia, lymphis
Iratis extructa, dedit riſusque jocosque,
Dum flammâ ſine tura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit. Credat Judæus Apella;
Non ego: namque deos didici ſecurum agere ævum;
Nec, ſi quid miri faciat natura, deos id
Triſtes ex alto cœli demittere tecto.
Brunduſium longæ finis chartæque, viæque.

SATIRA VI.

Non, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Hetruſcos
Incoluit fines, nemo generoſior eſt te;
Nec, quod avus tibi maternus fuit, atque paternus,
Olim qui magnis regionibus imperitarent;
Ut plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum:
Cum referre negas, quali ſit quisque parente
Natus, dum ingenuus. Perſuades hoc tibi vere,

Ante poteſtatem Tullî atque ignobile regnum,
Multos ſæpe viros, nullis majoribus ortos,
Et vixiſſe probos, amplis et honoribus auctos:
Contra, Lævinum, Valerî genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulſus fugit, unius aſſis
Non unquam pretio pluris licuiſſe, notante
Judice, quo noſti, populo; qui ſtultus honores
Sæpe dat indignis, et famæ ſervit ineptus;
Qui ſtupet in titulis, et imaginibus. Quid oportet
Nos facere, a vulgo longe longeque remotos?
Namque eſto, populus Lævino mallet honorem
Quam Decio mandare novo; cenſorque moveret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus;
Vel merito, quoniam in propriâ non pelle quieſſem.
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minus ignotos generoſis. Quo tibi, Tillî,
Sumere depoſitum clavum, fierique tribuno?
Invidia accrevit, privato quæ minor eſſet:
Nam, ut quisque inſanus nigris medium impediit crus
Pellibus, et latum demiſit pectore clavum,
Audit continuo, Quis homo hic? aut, Quo patre natus?
Ut, ſi qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi
Ut cupiat formoſus; eat quacunque, puellis
Injiciat curam quærendi ſingula, quali
Sit facie, ſurâ quali, pede, dente, capillo:
Sic, qui promittit, cives, urbem ſibi curæ,

Imperium fore, et Italiam, et delubra deorum;
Quo patre ſit natus, num ignotâ matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare et quærere cogit.
Tune Syri, Damæ, aut Dionysî filius, audes
Dejicere e ſaxo cives, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu poſt me ſedet uno;
Namque eſt ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paulus
Et Meſſala videris? At hic, ſi ploſtra ducenta
Concurrantque foro tria funera, magna ſonabit
Cornua quod vincatque tubas: ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo, libertino patre natum;
Quem rodunt omnes libertino patre natum:
Nunc, quia ſum tibi, Mæcenas, convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Diſſimile hoc illi eſt: quia non, ut forſit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Præſertim cautum dignos aſſumere, pravâ
Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
Me poſſunt, caſu quod te ſortitus amicum;
Nulla etenim tibi me fors obtulit: optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.
Ut veni coram, ſingultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram, narro: reſpondes, ut tuus eſt mos,

Pauca: abeo; et revocas nono poſt menſe, jubesque
Eſſe in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum,
Non patre præclaro, ſed vitâ et pectore puro.
Atqui, ſi vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioqui recta, (velut ſi
Egregio inſperſos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque ſordes, aut mala luſtra
Objiciet vere quisquam mihi; purus et inſons,
(Ut me collaudem) ſi et vivo carus amicis;
Cauſa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flavî ludum me mittere, magni
Quo pueri, magnis e centurionibus orti,
Lævo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes idibus æra:
Sed puerum eſt auſus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque ſenator
Semet prognatos: veſtem ſervosque ſequentes,
In magno ut populo, ſi qui vidiſſet, avitâ
Ex re præberi ſumtus mihi crederet illos.
Ipſe mihi, cuſtos incorruptiſſimus, omnes
Circum doctores aderat. Quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) ſervavit ab omni
Non ſolum facto, verum obprobrio quoque turpi:
Nec timuit, ſibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut (ut fuit ipſe) coactor
Mercedes ſequerer; neque ego eſſem queſtus: ad
    hæc nunc

Laus illi debetur, et a me gratia major.
Nil me pœniteat ſanum patris hujus: eoque
Non, ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quod non ingenuos habeat claroſque parentes;
Sic me defendam: longe mea diſcrepat iſtis
Et vox, et ratio: nam, ſi natura juberet
A certis annis ævum remeare peractum,
Atque alios legere ad faſtum quoſcunque parentes
Optaret ſibi quisque; meis contentus, honeſtos
Faſcibus et ſellis nolim mihi ſumere; demens
Judicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo, quod
Nollem onus, haud unquam ſolitus, portare moleſtum.
Nam mihi continuo major quærenda foret res,
Atque ſalutandi plures; ducendus et unus
Et comes alter, uti ne ſolus rusve peregreve
Exirem; plures calones atque caballi
Paſcendi; ducenda petorrita: nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum;
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
Objiciet nemo ſordes mihi, quas tibi, Tillî,
Cum Tiburte viâ prætorem quinque ſequuntur
Te pueri, laſanum portantes œnophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, præclare ſenator,
Millibus atque aliis, vivo: quâcunque libido eſt,
Incedo ſolus; percontor quanti olus, ac far;
Fallacem Circum, veſpertinumque pererro

Sæpe forum; aſſiſto divinis; inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum:
Cœna miniſtratur pueris tribus; et lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet; aſtat echino
Vilis cum paterâ guttus, Campana ſupellex:
Deinde eo dormitum; non ſolicitus, mihi quod cras
Surgendum ſit mane, obeundus Marſya, qui ſe
Vultum ferre negat Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo; poſt hanc vagor, aut ego, lecto
Aut ſcripto quod me tacitum juvet, ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Aſt, ubi me feſſum ſol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio Campum luſumque trigonem.
Pranſus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. Hæc eſt
Vita ſolutorum miſerâ ambitione gravique:
His me conſolor, victurum ſuavius, ac ſi
Quæſtor avus, pater atque meus, patruusque fuiſſet.

SATIRA VII.

Proscripti Regis Rupilî pus atque venenum
Ibrida quo pacto ſit Perſius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas;
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem;

Confidens, tumidus; adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros ut equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo: poſtquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidet: inter
Hectora Priamidem, animoſum atque inter Achil-
lem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors,
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit: duo ſi diſcordia verſet inertes,
Aut, ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, diſcedet pigrior, ultro
Muneribus miſſis) Bruto Prætore tenente
Ditem Aſiam, Rupilî et Perſî par pugnat, uti non
Compoſiti melius cum Bitho Bacchius; in jus
Acres procurrunt, magnum ſpectaculum uterque.
Perſius exponit cauſam; ridetur ab omni
Conventu: laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Aſiæ Brutum appellat, ſtellasque ſalubres,
Appellat comites, excepto Rege; canem illum,
Inviſum agricolis ſidus, veniſſe: ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara ſecuris.
Tum Præneſtinus, ſalſo multoque fluenti
Expreſſa arbuſto, regerit convicia; durus
Vindemiator, et invictus, cui ſæpe viator
Ceſſiſſet, magnâ compellans voce cuculum.
At Græcus, poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Perſius exclamat; Per magnos, Brute, deos te

Oro, qui reges conſueſti tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum eſt.

SATIRA VIII.

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum;
Cum faber incertus ſcamnum faceretne Priapum,
Maluit eſſe deum: deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido; nam fures dextra coërcet,
Obſcœnoque ruber porrectus ab inguine palus:
Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere in hortis.
Huc prius anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arcâ.
Hoc miſeræ plebi ſtabat commune ſepulcrum,
Pantolabo ſcurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat; hæredes monumentum ne ſequeretur.
Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus, atque
Aggere in aprico ſpatiari, quo modo triſtes
Albis informem ſpectabant oſſibus agrum.
Cum mihi non tantum furesque feræque, ſuëtæ
Hunc vexare locum, curæ ſunt atque labori,
Quantum, carminibus quæ verſant atque venenis
Humanos animos: has nullo perdere poſſum
Nec prohibere modo, ſimulac vaga luna decorum

Protulit os, quin oſſa legant herbasque nocentes.
Vidi egomet nigrâ ſuccinctam vadere pallâ
Canidiam, pedibus nudis, paſſoque capillo,
Cum Saganâ majore, ululantem: pallor utrasque
Fecerat horrendas aſpectu: ſcalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
Cœperunt; cruor in foſſam confuſus, ut inde
Manes elicerent, animas reſponſa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea; major
Lanea, quæ pœnis compeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat ſervilibus, ut quæ
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, ſævam
Altera Tiſiphonen: ſerpentes atque videres
Inſernas errare canes, lunamque rubentem,
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.
Mentior ac ſi quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum; atque in me veniat mictum atque cacatum
Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbræ cum Saganâ reſonarint triſte et acutum;
Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris; et imagine cereâ
Largior arſerit ignis; et ut, non teſtis inultus,
Horruerim voces Furiarum et facta duarum.
Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi
Diffiſſâ nate ficus; at illæ currere in urbem:

Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque jocoque videres.

SATIRA IX.

Ibam forte Viâ ſacrâ, ſicut meus eſt mos
Neſcio quid meditans nugarum, totus in illis;
Accurrit quidam, notus mihi nomine tantum,
Arreptâque manu, Quid agis, dulciſſime, rerum?
Suaviter, ut nunc eſt, inquam; et cupio omnia quæ vis.
Cum affectaretur, Numquid vis? occupo: at ille,
Noris nos, inquit; docti ſumus. Hic ego, Pluris
Hoc, inquam, mihi eris. Miſere diſcedere quærens,
Ire modo ocius, interdum conſiſtere, in aurem
Dicere neſcio quid puero; cum ſudor ad imos
Manaret talos, O te, Bolane, cerebri
Felicem! aiebam tacitus: cum quidlibet ille
Garriret; vicos, urbem, laudaret; ut illi
Nil reſpondebam, Miſere cupis, inquit, abire,
Jamdudum video: ſed nil agis; usque tenebo:
Proſequar, hinc quo nunc iter eſt tibi. Nil opus eſt te
Circumagi: quendam volo viſere, non tibi notum;
Trans Tiberim longe cubat is, prope Cæſaris hortos.

Nil habeo, quod agam, et non ſum piger; uſque
ſequar te.
Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus,
Cum gravius dorſo ſubiit onus. Incipit ille;
Si bene me novi, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium, facies: nam quis me ſcribere plures
Aut citius poſſit verſus? quis membra movere
Mollius? invideat quod et Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat: Eſt tibi mater?
Cognati, queis te ſalvo eſt opus? Haud mihi quiſ-
quam;
Omnes compoſui. Felices! nunc ego reſto:
Confice: namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit motâ divina anus urnâ;
'Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
'Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra;
'Garrulus hunc quando conſumet cunque: loqua-
'ces,
'Si ſapiat, vitet, ſimul atque adoleverit ætas.'
Ventum erat ad Veſtæ, quartâ jam parte diei
Præteritâ: et caſu tunc reſpondere vadatus
Debebat; quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream, ſi
Aut valeo ſtare, aut novi civilia jura:
Et propero, quo ſcis. Dubius ſum quid faciam,
inquit:
Tene relinquam, an rem. Me, ſodes. Non faci-
am, ille:

Et præcedere cœpit. Ego, ut contendere durum
Cum victore, ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
Hinc repetit. Paucorum hominum, et mentis bene ſanæ:
Nemo dexterius fortunâ eſt uſus. Haberes
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles ſi tradere: diſpeream, ni
Summôſſes omnes. Non iſto vivitur illic,
Quo tu rere modo: domus hâc nec purior ulla eſt,
Nec magis his aliena malis. Nil mî officit, inquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior: eſt locus uni-
Cuique ſuus. Magnum narras: vix credibile. Atqui
Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. Velis tantummodo, quæ tua virtus,
Expugnabis; et eſt, qui vinci poſſit; eoque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero;
Muneribus ſervos corrumpam; non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam; tempora quæram;
Occurram in triviis; deducam: nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce,
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulchre noſſet: conſiſtimus: Unde venis? et,
Quo tendis? rogat, et reſpondet. Vellere cœpi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos, ut me eriperet. Male ſalſus
Ridens diſſimulare: meum jecur urere bilis.
Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te

Aicbas mecum. Memini bene; ſed meliori
Tempore dicam: hodie triceſima ſabbata: vis tu
Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam,
Religio eſt. At mi; ſum paulo infirmior, unus
Multorum: ignoſces: alias loquar. Hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi! Fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. Caſu venit obvius illi
Adverſarius: et, Quo tu turpiſſime? magnâ
Inclamat voce; et, Licet anteſtari? Ego vero
Oppono auriculam: rapit in jus: clamor utrinque:
Undique concurſus. Sic me ſervavit Apollo.

SATIRA X.

NEMPE incompoſito dixi pede currere verſus
Lucili: quis tam Lucili fautor inepte eſt,
Ut non hoc fateatur? at idem, quod ſale multo
Urbem defricuit, chartâ laudatur eâdem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera: nam ſic
Et Laberi mimos, ut pulchra poëmata mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris; et eſt quædam tamen hic quoque virtus:
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures:
Et ſermone opus eſt modo triſti, ſæpe jocoſo,

Defendente vicem modo rhetoris atque poëtæ,
Interdum urbani, parcentis viribus atque
Extenuantis eas conſulto. Ridiculum acri
Fortius et melius magnas plerumque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus comœdia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi; quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque ſimius iſte
Nil præter Calvum et doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miſcuit. O ſeri ſtudiorum! quine putetis
Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit? At ſermo linguâ concinnus utrâque
Suavior, ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt.
Cum verſus facias: teipſum percontor, an et, cum
Dura tibi peragenda rei ſit cauſa Petilli,
Scilicet, oblitus patriæque patrisque Latini,
Cum Pedius cauſas exſudet Publicola atque
Corvinus, patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis?
Atqui, ego cum Græcos facerem, natus mare citra,
Verſiculos, vetuit tali me voce Quirinus,
Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera:
In ſilvam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Defingit Rheni luteum caput; hæc ego ludo,
Quæ nec in Æde ſonent certantia, judice Tarpâ;

Nec redeant iterum atque iterum ſpectanda theatris.
Argutâ meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente ſenem, comes garrire libellos,
Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
Facta canit, pede ter percuſſo: forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit: molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
Hoc erat, experto fruſtra Varrone Atacino,
Atque quibusdam aliis, melius quod ſcribere poſſem,
Inventore minor: neque ego illi detrahere auſim
Hærentem capiti multâ cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, ſæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quæſo,
Tu nihil in magno doctus reprêndis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet verſus Ennî gravitate minores,
Cum de ſe loquitur, non ut majore reprênſis?
Quid vetat et nosmet, Lucilî ſcripta legentes,
Quærere, num illius, num rerum dura negârit
Verſiculos natura magis factos, et euntes
Mollius; ac ſi quis, pedibus quid claudere ſenis,
Hoc tantum, contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem cœnatus? Hetruſci
Quale fuit Caſsî rapido ferventius amni
Ingenium, capſis quem fama eſt eſſe librisque
Combuſtum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
Comis, et urbanus; fuerit limatior idem,

Quam rudis, et Græcis intacti carminis autor,
Quamque poëtarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato delatus in ævum,
Detereret ſibi multa; recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur; et in verſu faciendo
Sæpe caput ſcaberet, vivos et roderet ungues.
Sæpe ſtilum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,
Scripturus; neque, te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. An tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego; nam ſatis eſt equitem mihi plaudere, ut audax,
Contemtis aliis, exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius; aut cruciet, quod
Vellicet abſentem Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli?
Plotius, et Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
Valgius, et probet hæc Octavius optimus, atque
Fuſcus; et hæc utinam Viſcorum laudet uterque:
Ambitione relegatâ, te dicere poſſum,
Pollio; te, Meſſala, tuo cum fratre; ſimulque
Vos, Bibule et Servi; ſimul his te, candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos et amicos
Prudens prætereo, quibus hæc, ſint qualiacunque,
Arridere velim; doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtrâ. Demetri, teque, Tigelli,
Diſcipularum inter jubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo citus hæc ſubſcribe libello.

Q. HORATII FLACCI

SERMONUM,

LIBER SECUNDUS.

SATIRA I.

Sunt, quibus in Satirâ videor nimis acer, et ultra
Legem tendere opus; ſine nervis altera, quicquid
Compoſui, pars eſſe putat, ſimilesque meorum
Mille die verſus deduci poſſe: Trebati,
Quid faciam, præſcribe. Quiescas. Ne faciam,
inquis,
Omnino verſus? Aio. Peream male, ſi non
Optimum erat; verum nequeo dormire. Ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto,
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Cæſaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fractâ pereuntes cuſpide Gallos,

Aut labentis equo deſcribit vulnera Parthi.
Attamen et juſtum poteras et ſcribere fortem,
Scipiadam ut ſapiens Lucilius. Haud mihi deero,
Cum res ipſa feret. Niſi dextro tempore Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem;
Cui male ſi palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam triſti lædere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem?
Cum ſibi quisque timet, quanquam eſt intactus, et odit.
Quid faciam? Saltat Milonius, ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numerusque lucernis:
Caſtor gaudet equis, ovo prognatus eodem
Pugnis: quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum
Millia: me pedibus delectat claudere verba,
Lucilî ritu, noſtrûm melioris utroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris; neque, ſi malè ceſſerat, uſquam
Decurrens alio; neque ſi bene: quo fit ut omnis
Votivâ pateat veluti deſcripta tabellâ
Vita ſenis. Sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps;
Nan Venuſinus arat finem ſub utrumque colonus,
Miſſus ad hoc, pulſis, vetus eſt ut fama, Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hoſtis;
Sive quod Appula gens, ſeu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. Sed hic ſtilus aud petet ultro

Quemquam animantem, et me veluti cuſtodiet enſis
Vaginâ tectus; quem cur deſtringere coner,
Tutus ab infeſtis latronibus? O pater et rex,
Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commôrit, Melius non tangere! clamo;
Flebit, et inſignis totâ cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur, et urnam:
Canidia Albutî, quibus eſt inimica, venenum:
Grande malum Turius, ſi quid ſe judice certes.
Ut, quo quisque valet, ſuſpectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens; ſic collige mecum:
Dente lupus, cornu taurus petit; unde, niſi intus
Monſtratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem: Nil faciet ſceleris pia dextera (mirum:
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos)
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam; ſeu me tranquilla ſenectus
Exſpectat, ſeu mors atris circumvolat alis;
Dives, inops; Romæ, ſeu, fors ita juſſerit, exſul;
Quisquis erit vitæ, ſcribam, color. O puer, ut ſis
Vitalis, metuo; et majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid? cum eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus quâ quisque per ora
Cederet, introrſum turpis; num Lælius, et qui
Duxit ab oppreſſâ meritum Carthagine nomen,

Ingenio offenſi? aut læſo doluere Metello,
Famoſisque Lupo cooperto verſibus? Atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim;
Scilicet uni æquus virtuti, atque ejus amicis.
Quin, ubi ſe a vulgo et ſcenâ in ſecreta remôrant
Virtus Scipiadæ et mitis ſapientia Lælî,
Nugari cum illo, et diſcincti ludere, donec
Decoqueretur olus, ſoliti. Quicquid ſum ego, quamvis
Infra Lucilî cenſum ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixiſſe invita fatebitur usque
Invidia, et, fragili quærens illidere dentem,
Offendet ſolido: niſi quid tu, docte Trebati,
Diſſentis. Equidem nihil hinc diffingere poſſum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negotî
Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum,
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus eſt
Judiciumque. Eſto, ſi quis mala: ſed bona ſi quis
Judice condiderit laudatus Cæſare, ſi quis
Opprobriis dignum laceraverit, integer ipſe?
Solventur riſu tabulæ; tu miſſus abibis.

SATIRA II.

Quæ virtus et quanta, boni, ſit vivere parvo
(Nec meus hic ſermo eſt, ſed quæ præcepit Ofellus,
Ruſticus, abnormis ſapiens, craſſâque Minervâ)

Diſcite; non inter lances menſasque nitentes,
Cum ſtupet inſanis acies fulgoribus, et cum
Adclinis falſis animus meliora recuſat;
Verum hic impranſi mecum diſquirite. Cur hoc?
Dicam, ſi potero. Male verum examinat omnis
Corruptus judex. Leporem ſectatus, equove
Laſſus ab indomito, vel (ſi Romana fatigat
Militia aſſuetum Græcari) ſeu pila velox,
Molliter auſterum ſtudio fallente laborem,
Seu te diſcus agit; pete cedentem aëra diſco:
Cum labor extuderit faſtidia, ſiccus, inanis,
Sperne cibum vilem; niſi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. Foris eſt promus, et atrum
Defendens piſces hiemat mare; cum ſale panis
Latrantem ſtomachum bene leniet. Unde putas, aut
Quî partum? Non in caro nidore voluptas
Summa, ſed in teipſo eſt. Tu pulmentaria quære
Sudando: pinguem vitiis, albumque, neque oſtrea,
Nec ſcarus, aut poterit peregrina juvare lagois.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
Hoc potius, quam gallinâ, tergere palatum,
Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
Rara avis, et pictâ pandat ſpectacula caudâ:
Tanquam ad rem attineat quicquam. Num veſceris iſtâ,
Quam laudas, plumâ? cocto num adeſt honor idem?
Carne tamen quamvis diſtat nihil hâc magis illa,

Imparibus formis deceptum te patet: eſto.
Unde datum ſentis, lupus hic Tiberinus, an alto
Captus hiet; pontesne inter jactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci? Laudas inſane trilibrem
Mullum, in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe
eſt.
Ducit te ſpecies, video. Quo pertinet ergo,
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet illis
Majorem natura modum dedit, his breve pondus.
Jejunus raro ſtomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum ſpectare catino
Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus: at vos,
Præſentes Auſtri, coquite horum obſonia: quamvis
Putet aper rhombusque recens, mala copia quando
Ægrum ſolicitat ſtomachum; cum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. Necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum: nam vilibus ovis,
Nigrisque eſt oleis hodie locus. Haud ita pridem
Galloni præconis erat acipenſere menſa
Infamis. Quid? tum rhombos minus æquora ale-
bant?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido,
Donec vos autor docuit prætorius. Ergo,
Si quis nunc mergos ſuaves edixerit aſſos,
Parebit, pravi docilis, Romana juventus.
Sordidus a tenui victu diſtabit, Ofello
Judice: nam fruſtra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravum detorſeris. Avidienus,

Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret,
Quinquennes oleas eſt, et ſilveſtria corna;
Ac, niſi mutatum, parcit defundere vinum; et
Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales, aliosve dierum
Feſtos, albatus celebret) cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens utetur? et horum
Utrum imitabitur? hâc urguet lupus, hâc canis, aiunt.
Mundus erit, quâ non offendat ſordidus, atque
In neutram partem cultûs miſer: hic neque ſervis,
Albutî ſenis exemplo, dum munia didit,
Sævus erit; neque, ſicut ſimplex Nævius, unctam
Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaque ſecum
Afferat. In primis valeas bene; nam variæ res
Ut noceant homini credas memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit: at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis;
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. Vides ut pallidus omnis
Cœnâ deſurgat dubiâ? Quin corpus, onuſtum
Heſternis vitiis, animum quoque prægravat una,
Atque adfligit humo divinæ particulam auræ.
Alter, ubi, dicto citius curata, ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.

Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam,
Sive diem feſtum rediens adduxerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus; ubique
Accedent anni, et tractari mollius ætas
Imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam, puer et validus, præſumis mollitiem, ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant; non quia naſus
Illis nullus erat, ſed, credo, hâc mente, quod hoſpes
Tardius adveniens vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus conſumeret. Hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tuliſſet!
Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi patinæque
Grande ferunt una cum damno dedecus: adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
As, laquei pretium. Jure, inquit, Trauſius iſtis
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna,
Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo,
Quod ſuperat, non eſt melius quo inſumere poſſis?
Cur eget indignus quisquam, te divite? Quare
Templa ruunt antiqua deûm? Cur, improbe, caræ
Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi recte ſemper eunt res.
O magnus poſthac inimicis riſus! Uterne
Ad caſus dubios fidet ſibi certius? hic, qui

Pluribus aſſuêrit mentem corpusque ſuperbum;
An qui, contentus parvo metuensque futuri,
In pace, ut ſapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas; puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius uſum,
Quam nunc acciſis. Videas metato in agello
Cum pecore et gnatis fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profeſtâ
Quicquam præter olus, fumoſæ cum pede pernæ.
Ac, mihi ſeu longum poſt tempus venerat hoſpes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus, bene erat, non piſcibus urbe petitis,
Sed pullo atque hœdo: tum penſilis uva ſecundas
Et nux ornabat menſas, cum duplice ficu:
Poſt hoc ludus erat culpâ potare magiſtrâ;
Ac venerata Ceres, ita culmo ſurgeret alto,
Explicuit vino contractæ ſeria frontis.
Sæviat, atque novos moveat fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos,
O pueri, nituiſtis, ut huc novus incola venit?
Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quemquam, ſtatuit: nos expulit ille;
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia juris;
Poſtremum expellet certe vivacior hæres.
Nunc ager Umbreni ſub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius; ſed cedet in uſum

Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes,
Fortiaque adverſis opponite pectora rebus.

SATIRA III.

Sic raro ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quæque retexens,
Iratus tibi, quod vini ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas. Quid fiet? at ipſis
Saturnalibus huc fugiſti; ſobrius ergo
Dic aliquid dignum promiſſis: incipe; nil eſt.
Culpantur fruſtra calami; immeritusque laborat
Iratis natus paries dîs atque poëtis.
Atqui vultus erat multa et præclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilocho? comites educere tantos?
Invidiam placare paras Virtute relictâ?
Contemnere, miſer: vitanda eſt improba Siren
Deſidia; aut, quicquid vitâ meliore paraſti,
Ponendum æquo animo. Dî te, Damaſippe, deæque
Verum ob conſilium donent tonſore: ſed unde
Tam bene me noſti? Poſtquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
Excuſſus propriis: olim nam quærere amabam

Quo vafer ille pedes laviſſet Siſyphus ære,
Quid ſculptum infabre, quid fuſum durius eſſet:
Callidus huic ſigno ponebam millia centum:
Hortos, egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram; unde frequentia Mercuriali
Impoſuere mihi cognomen compita. Novi:
Et morbi miror purgatum te illius. Atqui
Emovit veterem mire novus, ut ſolet, in cor
Trajecto lateris miſeri capitisve dolore:
Ut lethargicus hic, cum fit pugil, et medicum urguet.
Dum ne quid ſimile huic, eſto ut libet. O bone, ne te
Fruſtrere; inſanis et tu, ſtultique prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira
Deſcripſi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus juſſit ſapientem paſcere barbam,
Atque e Fabricio non triſtem ponte reverti.
Nam, male re geſtâ, cum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter ſtetit; et, Cave faxis
Te quicquam indignum: pudor, inquit, te malus angit,
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primum nam inquiram, quid ſit furare; hoc ſi erit in te
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala ſtultitia, et quemcunque inſcitia veri,
Cæcum agit, inſanum Chryſippi porticus, et grex,

Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula reges,
Excepto ſapiente, tenet. Nunc accipe, quare
Deſipiant omnes æque ac tu, qui tibi nomen
Inſano poſuere. Velut ſilvis, ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit; unus utrique
Error, ſed variis illudit partibus; hoc te
Crede modo inſanum, nihilo ut ſapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. Eſt genus unum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis; ut ignes,
Ut rupes fluviosque in campo obſtare queratur:
Alterum, et huic varium, et nihilo ſapientius, ignes
Per medios, fluviosque, ruentis: clamet amica
Mater, honeſta ſoror, cum cognatis, pater, uxor;
Hic foſſa eſt ingens! hic rupes maxima! ſerva!
Non magis audierit quam Fufius ebrius olim
Cum Ilionam edormît, Catienis mille ducentis,
Mater, te appello, clamantibus. Huic ego vulgus
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo.
Integer eſt mentis Damaſippi creditor? eſto;
Accipe quod nunquam reddas mihi, ſi tibi dicam,
Tune inſanus eris, ſi acceperis; an magis excors,
Rejectâ prædâ, quam præſens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio: non eſt ſatis; adde Cicutæ
Nodoſi tabulas centum; mille adde catenas:
Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Proteus.

Cum rapies in jus malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo avis, modo ſaxum, et, cum volet,
arbor.
Si male rem gerere, inſani; contra, bene, ſani eſt;
Putidius multo cerebrum eſt, mihi crede, Perillî,
Dictantis, quod tu nunquam reſcribere poſſis.
Audire, atque togam jubeo componere, quisquis
Ambitione malâ aut argenti pallet amore,
Quisquis luxuriâ, triſtive ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo, câlet: huc propius me,
Dum doceo inſanire omnes, vos ordine adite.
Danda eſt hellebori multo pars maxima avaris:
Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Hæredes Staberî ſummam incidere ſepulcro:
Ni ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrî;
Frumenti, quantum metit Africa. Sive ego prave,
Seu recte, hoc volui; ne ſis patruus mihi. Credo
Hoc Staberî prudentem animum vidiſſe—Quid ergo
Senſit, cum ſummam patrimonî inſculpere ſaxo
Hæredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius; ut, ſi
Forte minus locuples uno quadrante periîſſet,
Ipſe videretur ſibi nequior: omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina, humanaque, pulchris
Divitiis parent; quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus—Sapiensne? Etiam; et rex,
Et quicquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,

Speravit magnæ laudi fore. Quid ſimile iſti
Græcus Ariſtippus, qui ſervos projicere aurum
In mediâ juſſit Libyâ, quia tardius irent,
Propter onus ſegnes? uter eſt inſanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit.
Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec ſtudio citharæ nec Muſæ deditus ulli;
Si ſcalpra et formas, non ſutor; nautica vela,
Averſus mercaturis; delirus, et amens,
Undique dicatur merito Qui diſcrepat iſtis,
Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuensque velut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet, cum longo fuſte; neque illinc
Audeat eſuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris:
Si, poſitis intus Chii veteriſque Falerni
Mille cadis; nihil eſt, tercentum millibus, acre
Potet acetum: age, ſi et ſtramentis incubet, unde
Octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
Blattarum ac tinearum epulæ, putreſcat in arcâ:
Nimirum inſanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat hæres,
Dîs inimice ſenex, cuſtodis? ne tibi deſit?
Quantulum enim ſummæ curtabit quiſque dierum,
Unguere ſi caules oleo meliore, caputque
Cœperis, impexâ fœdum porrigine? Quare,

Si quidvis ſatis eſt, perjuras, ſurripis, aufers
Undique? tun' ſanus? Populum ſi cædere ſaxis
Incipias, ſervosve, tuo quos ære pararis,
Inſanum te omnes pueri clamentque puellæ:
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? Quid ni? neque tu hoc facis
Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidis Oreſtes.
An tu reris eum occiſâ inſanîſſe parente?
Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quo eſt habitus male tutæ mentis, Oreſtes
Nil ſane fecit quod tu reprendere poſſis:
Non Pyladen ferro violare, auſusve ſororem
Electram; tantum maledicit utrique, vocando
Hanc, Furiam; hunc, aliud; juſſit quod ſplendida
bilis.
Pauper Opimius argenti poſiti intus et auri,
Qui Veientanum feſtis potare diebus
Campanâ ſolitus trullâ, vappamque profeſtis,
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus, ut heres
Jam circum loculos et claves lætus, ovansque,
Curreret: hunc medicus, multum celer atque fi-
delis,
Excitat hoc pacto; menſam poni jubet, atque
Effundi ſaccos nummorum; accedere plures
Ad numerandum: hominem ſic erigit: addit et
illud,

Ni tua cuſtodis, avidus jam hæc auferet hæres.
Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
Deficient inopem venæ te, ni cibus, atque
Ingens accedit ſtomacho fultura ruenti.
Tu ceſſas? agedum, ſume hoc ptiſanarium oryzæ.
Quanti emptæ? Parvo. Quanti ergo? Octuſſibus. Eheu!
Quid refert, morbo, an furtis pereamque rapinis?
Quisnam igitur ſanus? Qui non ſtultus. Quid avarus?
Stultus et inſanus. Quid? ſi quis non ſit avarus,
Continuo ſanus? Minime. Cur, Stoice? Dicam.
Non eſt Cardiacus, Craterum dixiſſe putato,
Hic æger: recte eſt igitur, ſurgetque? negabit;
Quód latus, aut renes morbo tentantur acuto.
Non eſt perjurus, neque ſordidus; immolet æquis
Hic porcum Laribus: verum ambitioſus et audax;
Naviget Anticyram: quid enim differt, barathrone
Dones quicquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusî duo prædia, dives
Antiquo cenſu, natis divîſſe duobus
Fertur, et hæc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: Poſtquam te talos, Aule, nucesque
Ferre ſinu laxo, donare, effundere vidi;
Te, Tiberi, numerare, cavis abſcondere triſtem:
Extimui ne vos ageret veſania diſcors;
Tu Nomentanum, tu ne ſequerere Cicutam.

Quare per divos oratus uterque Penates,
Tu cave, ne minuas; tu, ne majus facias id
Quod ſatis eſſe putat pater, et natura coërcet.
Præterea, ne vos titillet gloria, jure-
Jurando obſtringam ambo: uter ædilis, fueritve
Veſtrûm prætor, is inteſtabilis et ſacer eſto.
In cicere atque fabâ bona tu perdasque lupinis,
Latus ut in Circo ſpatiere, et aëneus ut ſtes,
Nudus agris, nudus nummis, inſane, paternis,
Scilicet? aut plauſus, quos fert Agrippa, feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humaſſe velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex ſum. Nil ultra quæro plebeius. Et æquam
Rem imperito: at, ſi cui videor non juſtus, inulto
Dicere, quod ſentit, permitto. Maxime regum,
Dî tibi dent captâ claſſem deducere Troiâ!
Ergo conſulere, et mox reſpondere, licebit?
Conſule. Cur Ajax, heros ab Achille ſecundus,
Puteſcit, toties ſervatis clarus Achivis?
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere ſepulchro?
Mille ovium inſanus morti dedit; inclytum Ulyſ-
ſem,
Et Menelaum, una mecum ſe occidere clamans.
Tu, cum pro vitulâ ſtatuis dulcem Aulide natam
Ante aras, ſpargisque molâ caput, improbe, ſalſâ;
Rectum animi ſervas? Quorſum? Inſanus quid
enim Ajax

Fecit, cum ſtravit ferro pecus? abſtinuit vim
Uxore et gnato: mala multa precatus Atridis,
Non ille aut Teucrum, aut ipſum violavit Ulyſſem.
Verum ego, ut hærentes adverſo littore naves
Eriperem, prudens placavi ſanguine divos.
Nempe tuo, furioſe. Meo; ſed non furioſus.
Qui ſpecies alias veri, ſceleriſque tumultu
Permiſtas, capiet, commotus habebitur; atque,
Stultitiâne erret, nihilum diſtabit, an irâ.
Ajax cum immeritos occidit, deſipit, agnos?
Cum prudens ſcelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? et purum eſt, vitio tibi cum tumidum
eſt, cor?
Si quis lecticâ nitidam geſtare amet agnam,
Huic veſtem, ut gnatæ pater, ancillas paret, aurum;
Ruſam, aut Poſillam appellet, fortique marito
Deſtinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
Prætor, et ad ſanos abeat tutela propinquos.
Quid? ſi quis gnatam pro mutâ devovet agnâ,
Integer eſt animi? ne dixeris. Ergo, ubi prava
Stultitia, hic eſt ſumma inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit: quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age, luxuriam et Nomentanum arripe me-
cum.
Vincet enim ſtultos ratio inſanire nepotes.
Hic, ſimul accepit patrimonî mille talenta,
Edicit, piſcator uti, pomarius, auceps,

Unguentarius, ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, cum Velabro omne Macellum,
Mane domum veniant. Qui cum venere frequentes;
Verba facit leno: Quicquid mihi, quicquid et horum
Cuique domi eſt, id crede tuum; et vel nunc pete, vel cras,
Accipe, quid contra juvenis reſponderit æquus:
Tu nive Lucanâ duras ocreatus, ut aprum
Cœnem ego; tu piſces hiberno ex æquore verris;
Segnis ego indignus, qui tantum poſſideam: aufer!
Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,
Unde uxor mediâ currit de nocte citata.
Filius Æſopi detractam ex aure Metellæ,
Scilicet ut decies ſolidûm abſorberet, aceto
Diluit inſignem baccam: qui ſanior, ac ſi
Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?
Quinti progenies Arrî, par nobile fratrum,
Nequitiâ, et nugis, pravorum et amore gemellum,
Luſcinias ſoliti impenſo prandere coëmptas.
Quorſum abeant? ſani ut cretâ, an carbone notandi?
Ædificare caſas, ploſtello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longâ,
Si quem delectet barbatum, amentia verſet.
Si puerilius his ratio eſſe evincet amare;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ducas opus, an meretricis amore

Solicitus plores: quæro, faciasne quod olim
Mutatus Polemon? ponas inſignia morbi,
Faſciolas, cubital, focalia, potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri?
Porrigis irato puero cum poma, recuſat:
Sume, catelle; negat: ſi non des, optet: amator
Excluſus quî diſtat, agit ubi ſecum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arceſſitus, et hæret
Inviſis foribus? Ne nunc, cum me vocat ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Excluſit, revocat: redeam? non, ſi obſecret. Ecce
Servus, non paulo ſapientior; O here, quæ res
Nec modum habet, neque conſilium, ratione modoque
Tractari non vult. In amore hæc ſunt mala; bellum,
Pax rurſum: hæc ſi quis, tempeſtatis prope ritu
Mobilia, et cæcâ fluitantia ſorte, laboret
Reddere certa ſibi, nihilo plus explicet, ac ſi
Inſanire paret certâ ratione modoque.
Quid? cum Picenis excerpens ſemina pomis,
Gaudes, ſi cameram percûſti forte, penes te es?
Quid? cum balba feris annoſo verba palato,
Ædificante caſas qui ſanior? Adde cruorem
Stultitiæ, atque ignem gladio ſcrutare. Modo, inquam,
Hellade percuſſâ, Marius cum præcipitat ſe,

Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
Abſolves hominem, et ſceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita, ſiccus,
Lautis mane ſenex manibus, currebat: et, Unum
(Quid tam magnum, addens) unum me ſurpite
morti;
Dîs etenim facile eſt, orabat: ſanus utrisque
Auribus atque oculis; mentem, niſi litigioſus,
Exciperet dominus, cum venderet: hoc quoque
vulgus
Chryſippus ponit fœcundâ in gente Meneni.
Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
Mater ait pueri, menſes jam quinque cubantis;
Frigida ſi puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi ſtabit. Caſus, medicusve levarit
Ægrum ex præcipiti, mater delira necabit
In gelidâ fixum ripâ, febrimque reducet.
Quone malo mentem concuſſa? timore deorum.
Hæc mihi Stertinius, ſapientum octavus, amico
Arma dedit, poſthac ne compellarer inultus.
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet; atque
Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.
Stoice, poſt damnum ſic vendas omnia pluris;
Quam me ſtultitiam, quoniam non eſt genus unum,
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid, caput abſciſſum manibus cum portat Agave

Gnati infelicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum; tantum hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putes animi vitio? Accipe; primum
Ædificas, hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis; et idem,
Corpore majorem, rides Turbonis in armis
Spiritum, et inceſſum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum
eſt,
Tantum diſſimilem, et tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Belua cognatos eliſerit: illa rogare,
Quantane? num tantum, ſufflans ſe, magna fuiſſet?
Major dimidio. Num tantum? Cum magis atque
Se magis inflaret; Non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris. Hæc a te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc; hoc eſt, oleum adde camino:
Quæ ſi quis ſanus fecit, ſanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem. Jam deſine. Cultum
Majorem cenſu. Teneas, Damaſippe, tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O major tandem parcas, inſane, minori.

SATIRA IV.

Unde, et quo Catius? Non eſt mihi tempus aventi
Ponere ſigna novis præceptis, qualia vincant
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te ſic tempore lævo
Interpellarim: ſed, des veniam bonus, oro.
Quod ſi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
Sive eſt naturæ hoc, ſive artis, mirus utroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenues, tenui ſermone peractas.
Ede hominis nomen; ſimul et, Romanus an hoſpes.
Ipſa memor præcepta canam; celabitur autor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut ſucci melioris, et ut magis alma rotundis,
Ponere: namque marem cohibent calloſa vitellum.
Cole ſuburbano, qui ſiccis crevit in agris
Dulcior; irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes,
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam muſto merſare Falerno;
Hoc teneram faciet. Pratenſibus optima fungis
Natura eſt: aliis male creditur. Ille ſalubres
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quæ legerit arbore ſolem.
Aufidius forti miſcebat mella Falerno:
Mendoſe; quoniam vacuis committere venis

Nil niſi lene decet: leni præcordia mulſo
Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
Mytilus et viles pellent obſtantia conchæ,
Et lapathi brevis herba, ſed albo non ſine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia lunæ:
Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ.
Murice Baiano melior Lucrina peloris:
Oſtrea Circeiis, Miſeno oriuntur echini;
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi cœnarum quivis temere arroget artem,
Non prius exactâ tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt carâ piſces averrere menſâ,
Ignarum quibus eſt jus aptius, et quibus aſſis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber, et, ilignâ nutritus glande, rotundas
Curvet aper lances carnem vitantis inertem:
Nam Laurens malus eſt, ulvis et arundine pinguis.
Vinea ſummittit capreas non ſemper edules.
Fecundæ leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus atque avibus quæ natura et foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæſita palatum.
Sunt, quorum ingenium nova tantum cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re unâ conſumere curam:
Ut ſi quis ſolum hoc, mala ne ſint vina, laboret,
Quali perfundat piſces ſecurus olivo.
Maſſica ſi cœlo ſuppones vina ſereno,
Nocturnâ, ſi quid craſſi eſt, tenuabitur aurâ,

Et decedet odor nervis inimicus; at illa
Integrum perdunt lino vitiata ſaporem.
Surrentina vafer qui miſcet fæce Falernâ
Vina, columbino limum bene colligit ovo;
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Toſtis marcentem ſquillis recreabis et Afrâ
Potorem cochleâ; nam lactuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho: pernâ magis ac magis hillis
Flagitat in morſus refici; quin omnia mavolt,
Quæcunque immundis fervent allata popinis.
Eſt operæ pretium duplicis pernoſcere juris
Naturam: ſimplex e dulci conſtat olivo,
Quod pingui miſcere mero muriâque decebit,
Non aliâ quam quâ Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confuſum ſectis inferbuit herbis,
Corycioque croco ſparſum ſtetit, inſuper addes
Preſſa Venafranæ quod bacca remiſit olivæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia ſucco;
Nam facie præſtant. Venucula convenit ollis,
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego fæcem primus, et allec,
Primus et invenior piper album, cum ſale nigro
Incretum, puris circumpoſuiſſe catillis.
Immane eſt vitium, dare millia terna macello,
Anguſtoque vagos piſces urguere catino.
Magna movet ſtomacho faſtidia, ſeu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit;
Sive gravis veteri crateræ limus adhæſit.

Vilibus in ſcopis, in mappis, in ſcobe, quantus
Conſiſtit ſumtus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulentâ radere palmâ,
Et Tyrias dare circum illota toralia veſtes?
Oblitum, quanto curam ſumtumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi juſtius illis,
Quæ niſi divitibus nequeant contingere menſis.
Docte Cati, per amicitiam divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam, quamvis memori referas mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantundem juveris: adde
Vultum habitumque hominis; quem tu, vidiſſe beatus,
Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
Non mediocris ineſt, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

SATIRA V.

Hoc quoque, Tireſia, præter narrata petenti
Reſponde: quibus amiſſas reparare queam res
Artibus atque modis. Quid rides? Jamne, doloſe,
Non ſatis eſt Ithacam revehi, patriosque penates
Aſpicere? O nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus inopsque domum redeam, te vate; neque illic
Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus: atqui

Et genus, et virtus, niſi cum re, vilior algâ eſt.
Quando pauperiem, miſſis ambagibus, horres,
Accipe, quâ ratione queas diteſcere. Turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc
Res ubi magna nitet, domino ſene: dulcia poma,
Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet venerabilior Lare dives:
Qui quamvis perjurus erit, ſine mente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Utne tegam ſpurco Damæ latus? haud ita Troiæ
Me geſſi, certans ſemper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo;
Et quondam majora tuli. Tu protinus, unde
Divitias ærisque ruam, dic, Augur, acervos.
Dixi equidem, et dico. Captes aſtutus ubique
Teſtamenta ſenum: neu, ſi vafer unus et alter
Inſidiatorem præroſo fugerit hamo,
Aut ſpem deponas, aut artem illuſus omittas.
Magna minorve foro ſi res certabitur olim,
Vivet uter locuples ſine gnatis, improbus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus; illius eſto
Defenſor: famâ civem cauſâque priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit fecundave conjux.
Quinte, puta, aut Publi (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum:
Jus anceps novi, cauſas defendere poſſum;
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te

Contemtum caſſâ nuce pauperet: hæc mea cura
eſt,
Ne quid tu perdas, neu ſis jocus. Ire domum, at-
que
Pelliculam curare, jube: ſi cognitor: ipſe
Perſta, atque obdura, ſeu rubra canicula findet
Infantes ſtatuas; ſeu, pingui tentus omaſo,
Furius hibernas canâ nive conſpuet Alpes.
Nonne vides, aliquis cubito ſtantem prope tangens
Inquiet, ut patiens! ut amicis aptus! ut acer!
Plures annabunt thunni, et cetaria creſcent.
Si cui præterea validus male filius in re
Præclarâ ſublatus aletur; ne manifeſtum
Cœlibis obſequium nudet te, leniter in ſpem
Adrepe officioſus, ut et ſcribare ſecundus
Heres; et, ſi quis caſus puerum egerit Orco,
In vacuum venias: perraro hæc alea fallit.
Qui teſtamentum tradet tibi cumque legendum,
Abnuere, et tabulas a te removere, memento:
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima ſecundo
Cera velit verſu; ſolus, multisne coheres,
Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem,
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
O Laërtiade, quicquid dicam, aut erit, aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.

Tempore, quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demiſſum genus Æneâ, tellure marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Naſicæ, metuentis reddere ſoldum.
Tum gener hoc faciet; tabulas ſocero dabit, atque,
Ut legat, orabit: multum Naſica negatas
Accipiet tandem, et tacitus leget; invenietque
Nil ſibi legatum, præter plorare, ſuisque.
Illud ad hæc jubeo: mulier ſi forte doloſa,
Libertusve, ſenem delirum temperet, illis
Accedas ſocius: laudes, lauderis ut abſens.
Adjuvat hoc quoque; ſed vincit longe prius ipſum
Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors?
Laudato. Scortator erit? cave te roget; ultro
Penelopen facilis potiori trade. Putasne,
Perduci poterit tam frugi, tamque pudica;
Quam nequiere proci recto depellere curſu?
Venit enim magnum donandi parca juventus,
Nec tantum Veneris quantum ſtudioſa culinæ.
Sic tibi Penelope frugi eſt: quæ, ſi ſemel uno
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum,
Ut canis, a corio nunquam abſterrebitur uncto.
Me ſene, quod dicam, factum eſt. Anus improba
Thebis
Ex teſtamento ſic eſt elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres:
Scilicet elabi ſi poſſet mortua: credo,
Quod nimium inſtiterat viventi. Cautus adito:

Neu deſis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem et moroſum offendes garrulus ultro:
Non etiam ſileas. Davus ſis comicus, atque
Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti.
Obſequio graſſare: mone, ſi increbruit aura,
Cautus uti velet carum caput: extrahe turbâ,
Oppoſitis humeris: aurem ſubſtringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec, Ohe! jam
Ad cœlum manibus ſublatus, dixerit, urgue; et
Creſcentem tumidis infla ſermonibus utrem.
Cum te ſervitio longo curâque levarit,
Et certum vigilans, Quartæ eſto partis Ulixes,
Audieris, heres: Ergo nunc Dama ſodalis
Nusquam eſt? unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
Sparge ſubinde: et, ſi paulum potes, illacrymare, eſt
Gaudia prodentem vultum celare. Sepulcrum,
Permiſſum arbitrio, ſine ſordibus exſtrue: funus
Egregie factum laudet vicinia. Si quis
Forte coheredum ſenior male tuſſiet, huic tu
Dic, ex parte tuâ, ſeu fundi ſive domus ſit
Emtor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
Imperioſa trahit Proſerpina: vive, valeque!

SATIRA VI.

Hoc erat in votis; modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paulum ſilvæ ſuper his foret: auctius atque
Dî melius fecere: bene eſt: nihil amplius oro,
Maiâ nate, niſi ut propria hæc mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione malâ rem,
Nec ſum facturus vitio culpâve minorem:
Si veneror ſtultus nihil horum; O ſi angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O ſi urnam argenti fors quæ mihi monſtret, ut illi,
Theſauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, dives amico
Hercule. Si, quod adeſt, gratum juvat; hâc prece
te oro,
Pingue pecus domino facias, et cætera, præter
Ingenium: utque ſoles, cuſtos mihi maximus adſis.
Ergo, ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
Quid prius illuſtrem Satiris, Muſâque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auſter,
Autumnusque gravis, Libitinæ quæſtus acerbæ.
Matutine pater, ſeu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitæque labores
Inſtituunt, (ſic dîs placitum) tu carminis eſto
Principium. Romæ ſponſorem me rapis: Eia
Ne prior officio quisquam reſpondeat, urgue:

Sive Aquilo radit terras, ſeu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.
Poſtmodo, quod mî obſit, clare certumque locuto,
Luctandum in turbâ; facienda injuria tardis.
Quid tibi vis, inſane? et, Quam rem agis? improbus urguet
Iratis precibus: tu pulſes omne quod obſtat,
Ad Mæcenatem memori ſi mente recurras.
Hoc juvat, et melli eſt; non mentiar. At ſimul atras
Ventum eſt Eſquilias, aliena negotia centum
Per caput et circa ſaliunt latus. Ante ſecundam
Roſcius orabat ſibi adeſſes ad Puteal cras.
De re communi ſcribæ magnâ atque novâ te
Orabant hodie meminiſſes, Quinte, reverti.
Imprimat his cura Mæcenas ſigna tabellis.
Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit, et inſtat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero; duntaxat ad hoc, quem tollere rhedâ
Vellet, iter faciens, et cui concredere nugas
Hoc genus; Hora quota eſt? Threx eſt Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent:
Et quæ rimoſâ bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus ſubjectior in diem et horam
Invidiæ. Noſter ludos ſpectaverit una;
Luſerit in campo; Fortunæ filius! omnes.

Frigidus a Roſtris manat per compita rumor:
Quicunque obvius eſt, me conſulit; O bone (nam te
Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
Num quid de Dacis audiſti? Nil equidem. Ut tu
Semper eris deriſor! At omnes Dî exagitent me,
Si quicquam. Quid? militibus promiſſa Triquetrâ
Prædia Cæſar, an eſt Italâ tellure daturus?
Jurantem me ſcire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique ſilentî.
Perditur hæc inter miſero lux, non ſine votis:
O rus, quando ego te aſpiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno et inertibus horis,
Ducere ſolicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando faba, Pythagoræ cognata, ſimulque
Uncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?
O noctes cœnæque deûm! quibus ipſe, meique,
Ante larem proprium veſcor, vernasque procaces
Paſco libatis dapibus. Prout cuique libido eſt,
Siccat inæquales calices conviva, ſolutus
Legibus inſanis; ſeu quis capit acria fortis
Pocula, ſeu modicis uveſcit lætius. Ergo
Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
Nec male, necne, Lepos ſaltet; ſed, quod magis ad nos
Pertinet, et neſcire malum eſt, agitamus; utrumne
Divitiis homines, an ſint virtute, beati:
Quidve ad amicitias, uſus rectumne, trahat nos;
Et quæ ſit natura boni, ſummumque quid ejus.

Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. Si quis nam laudat Arellî
Solicitas ignarus opes, ſic incipit: Olim
Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe cavo, veterem vetus hoſpes amicum;
Aſper, et attentus quæſitis, ut tamen arctum
Solveret hoſpitiis animum. Quid multa? neque ille
Sepoſiti ciceris, nec longæ invidit avenæ:
Aridum et ore ferens acinum, ſemeſaque lardi
Fruſta, dedit; cupiens variâ faſtidia cœnâ
Vincere tangentis male ſingula dente ſuperbo:
Cum pater ipſe domus, paleâ porrectus in hornâ,
Eſſet ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc: Quid te juvat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientem vivere dorſo?
Vis tu homines urbemque feris præponere ſilvis?
Carpe viam, mihi crede, comes; terreſtria quando
Mortales animas vivunt ſortita, neque ulla eſt
Aut magno, aut parvo, leti fuga: quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus;
Vive memor quam ſis ævi brevis. Hæc ubi dicta
Agreſtem pepulere, domo levis exſilit: inde
Ambo propoſitum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni ſubrepere. Jamque tenebat
Nox medium cœli ſpatium, cum ponit uterque
In locuplete domo veſtigia; rubro ubi cocco

Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos,
Multaque de magnâ ſupereſſent fercula cœnâ,
Quæ procul exſtructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo, ubi purpureâ porrectum in veſte locavit
Agreſtem, veluti ſuccinctus, curſitat hoſpes,
Continuatque dapes; nec non verniliter ipſis
Fungitur officiis, prælibans omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutatâ ſorte, bonisque
Rebus agit lætum convivam; cum ſubito ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excuſſit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave; magisque
Exanimes trepidare, ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. Tum ruſticus: Haud mihi vitâ
Eſt opus hâc, ait; et valeas: me ſilva, cavusque
Tutus ab inſidiis, tenui ſolabitur ervo.

SATIRA VII.

Jamdudum auſculto; et, cupiens tibi dicere ſervus
Pauca, reformido. Davusne? Ita, Davus; amicum
Mancipium domino, et frugi, quod ſit ſatis; hoc eſt,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri,
Quando ita majores voluerunt, utere; narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, et urguet
Propoſitum; pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia: ſæpe notatus

Cum tribus annellis, modo lævâ Priſcus inani,
Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas;
Ædibus ex magnis ſubito ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſte.
Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta cheragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurnâ
Conductum pavit: quanto conſtantior idem
In vitiis, tanto levius miſer, ac prior illo,
Qui jam contento, jam laxo, fune laborat.
Non dices hodie, quorſum hæc tam putida tendant,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, peſſime?
Laudas
Fortunam et mores antiquæ plebis; et idem,
Si quis ad illa deus ſubito te agat, uſque recuſes;
Aut, quia non ſentis quod clamas rectius eſſe;
Aut, quia non firmus rectum defendis, et hæres,
Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas, abſentem ruſticus urbem
Tollis ad aſtra levis. Si nusquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas ſeeurum olus: ac, velut usquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasque,
Quod nusquam tibi ſit potandum. Juſſerit ad ſe
Mæcenas ſerum ſub lumina prima venire
Convivam; Nemon' oleum fert ocius? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, furisque.

Milvius et ſcurræ, tibi non referenda precati,
Diſcedunt. Etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem; naſum nidore ſupinor;
Imbecillus, iners; ſi quid vis, adde, popino.
Tu, cum ſis quod ego, et fortaſſis nequior, ultro
Inſectere, velut melior? verbisque decoris
Obvolvas vitium? Quid, ſi me ſtultior ipſo,
Quingentis emto drachmis, deprenderis? aufer
Me vultu terrere; manum ſtomachumque teneto,
Dum, quæ Criſpini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter noſtrûm cruce dignius? Acris ubi me
Natura incendit, ſub clarâ nuda lucernâ
Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ
Clunibus, aut agitavit equum laſciva ſupinum,
Dimittit neque famoſum, neque ſolicitum, ne
Ditior, aut formæ melioris meiat eodem.
Tu, cum projectis inſignibus, annulo equeſtri,
Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
Turpis, odoratum caput obſcurante lacernâ,
Non es quod ſimulas? Metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis oſſa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari
Auctoratus eas; an, turpi clauſus in arcâ,
Quo te demiſit peccati conſcia herilis
Contractum, genibus tangas caput? Eſtne marito
Matronæ peccantis in ambo juſta poteſtas?
In corruptorem vel juſtior: illa tamen ſe

Non habitu mutatve loco, peccatve ſuperne,
Cum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis ſub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
Evaſti? metues credo, doctusque cavebis.
Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
Poſſis. O toties ſervus! quæ belua ruptis,
Cum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis?
Non ſum mœchus, ais: neque ego, hercule, fur, ubi vaſa
Prætereo patiens argentea: tolle periclum,
Jam vaga proſiliet frænis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor? quem ter vindicta quaterque
Impoſita haud unquam miſerâ formidine privet?
Adde ſuper, dictis quod non levius valeat; nam
Sive vicarius eſt, qui ſervo paret (uti mos
Veſter ait) ſeu conſervus; tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer; atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? Sapiens: ſibi qui imperioſus;
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent;
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores,
Fortis, et in ſeipſo totus; teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per leve morari;

In quem manca ruit ſemper Fortuna. Potesne
Ex his, ut proprium, quid noſcere? Quinque talenta
Poſcit te mulier, vexat, foribusque repulſum
Perfundit gelidâ: rurſus vocat: eripe turpi
Colla jugo: liber, liber ſum, dic, age: non quis;
Urguet enim dominus mentem non lenis, et acres
Subjectat laſſo ſtimulos, verſatque negantem.
Vel cum Pauſiacâ torpes, inſane, tabellâ,
Qui peccas minus atque ego, cum Fulvî, Rutubæque,
Aut Placideiani, contento poplite miror
Prœlia, rubricâ picta aut carbone; velut ſi
Re verâ pugnent, feriant, vitentque, moventes
Arma, viri? Nequam, et ceſſator, Davus; at ipſe
Subtilis veterum judex et callidus audis.
Nil ego, ſi ducor libo fumante; tibi ingens
Virtus atque animus cœnis reſponſat opimis.
Obſequium ventris mihi perniciofius eſt cur?
Tergo plector enim. Qui tu impunitior illa,
Quæ parvo ſumi nequeunt, opſonia captas?
Nempe inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ,
Illuſique pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. An hic peccat, ſub noctem qui puer uvàm
Furtivâ mutat ſtrigili? qui prædia vendit,
Nil ſervile, gulæ parens, habet? Adde, quod idem
Non horam tecum eſſe potes, non otia recte
Ponere; teque ipſum vitas, fugitivus ut erro,

Jam vino quærens, jam ſomno, fallere curam:
Fruſtra: nam comes atra premit ſequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? Quorſum eſt opus? Unde ſagittas?
Aut inſanit homo, aut verſus facit. Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATIRA VIII.

Ut Naſidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi convivam quærenti, dictus here illic
De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
In vitâ fuerit melius. Da, ſi grave non eſt,
Quæ prima iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper leni fuit Auſtro
Captus, ut aiebat cœnæ pater; acria circum
Rapula, lactucæ, radices, qualia laſſum
Pervellunt ſtomachum; ſiſer, halec, fæcula Coa.
His ubi ſublatis, puer alte cinctus acernam
Gauſape purpureo menſam perterſit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Poſſet cœnantes offendere; ut Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes,
Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers.
Hic herus: Albanum, Mæcenas, ſive Falernum
Te magis appoſitis delectat, habemus utrumque.

Divitias miſeras! ſed queis cœnantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, noſſe laboro.
Summus ego, et prope me Viſcus Thurinus; et infra,
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat ſuper ipſum, Porcius infra,
Ridiculus totas ſimul obſorbere placentas:
Nomentanus ad hoc; qui, ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito: nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, piſces,
Longe diſſimilem noto celantia ſuccum;
Ut vel continuo patuit, cum paſſeris aſſi, atque
Inguſtata mihi porrexerat ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit, melimela rubere minorem
Ad lunam delecta: quid hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni:
Nos niſi damnoſe bibimus, moriemur inulti:
Et calices poſcit majores: vertere pallor
Tum parochi faciem, nil ſic metuentis ut acres
Potores; vel quod maledicunt liberius, vel
Fervida quod ſubtile exſurdant vina palatum.
Invertunt Alliphanis vinaria tota
Vibidius Balatroque, ſecutis omnibus: imi
Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas inter muræna natantes
In patinâ porrecta. Sub hoc herus: Hæc gravida, inquit,

Capta eſt, deterior poſt partum carne futurâ.
His miſtum jus eſt oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella; garo de ſuccis piſcis Iberi;
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur; (cocto Chium ſic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud) pipere albo, non ſine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtravi incoquere, illotos Curtillus echinos,
Ut melius, muriâ, quam teſta marina remittit.
Interea ſuſpanſa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus, erigimur. Rufus, poſito capite, ut ſi
Filius immaturus obîſſet, flere. Quis eſſet
Finis, ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
Tolleret: Heu, Fortuna! quis eſt crudelior in nos
Te deus? ut ſemper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappâ compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro, ſuſpendens omnia naſo,
Hæc eſt conditio vivendi, aiebat; eoque
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Solicitudine diſtrictum? ne panis aduſtus,
Ne male conditum jus, apponatur? ut omnes
Præcincti recte pueri comtique miniſtrent?
Adde hos præterea caſus; aulæa ruant ſi,

Ut modo; ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adverſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc: Tibi dî, quæcunque preceris,
Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis.
Et ſoleas poſcit: tum in lecto quoque videres
Stridere ſecretâ diviſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe: ſed illa
Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num ſit quoque fracta lagena,
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone ſecundo;
Naſidiene, redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam: deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre;
Pinguibus et ficis paſtum jecur anſeris albi;
Et leporum avulſos, ut multo ſuavius, armos,
Quam ſi cum lumbis quis edit: tum pectore aduſto
Vidimus et merulas poni, et ſine clune palumbes;
Suaves res, ſi non cauſas narraret earum, et
Naturas dominus; quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus, velut illis
Canidia afflaſſet, pejor ſerpentibus atris.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

EPISTOLA I.

AD MÆCENATEM.

PRIMA dicte mihi, ſummâ dicende Camœnâ,
Spectatum ſatis, et donatum jam rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo?
Non eadem eſt ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extremâ toties exoret arenâ.
Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem:
Solve ſeneſcentem mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et verſus, et cætera ludicra, pono:
Quid verum atque decens curo et rogo, et omnis in hoc ſum:
Condo et compono, quæ mox depromere poſſim.
Ac, ne forte roges, quo me duce, quo lare, tuter;

Nullius addictus jurare in verba magiſtri,
Quo me cumque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Nunc agilis fio, et merſor civilibus undis,
Virtutis veræ cuſtos rigidusque ſatelles:
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus, ſubjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque
Lenta videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ ſpem
Conſiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Æque pauperibus prodeſt, locupletibus æque,
Æque neglectum pueris ſenibusque nocebit.
Reſtat, ut his ego me ipſe regam ſolerque elementis:
Non poſſis oculos quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungui;
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſâ corpus nolis prohibere cheragrâ.
Eſt quâdam prodire tenus, ſi non datur ultra.
Fervet avaritiâ miſeroque cupidine pectus?
Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinoſus, amator,
Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere poſſit,

Si modo culturæ patientem commodet aurem.
Virtus eſt vitium fugere, et ſapientia prima
Stultitiâ caruiſſe. Vides, quæ maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemque repulſam,
Quanto devites animo capitisque labore:
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare, pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes:
Ne cures ea, quæ ſtulte miraris et optas,
Diſcere et audire et meliori credere non vis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine pulvere palmæ?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O cives! cives! quærenda pecunia primum eſt;
Virtus poſt nummos. Hæc Janus ſummus ab imo
Prodocet: hæc recinunt juvenes dictata ſenesque, et
Lævo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto.
Eſt animus tibi, ſunt mores, eſt lingua, fidesque:.
Si quadringentis ſex, ſeptem, millia deſunt,
Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nullâ palleſcere culpâ.
Roſcia (dic ſodes) melior lex, an puerorum eſt
Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis et decantata Camillis?
Isne tibi melius ſuadet, qui rem facias, rem;
Si poſſis, recte, ſi non, quocunque modo rem,
Ut propius ſpectes lacrimoſa poëmata Pupî:

An qui fortunæ te reſponſare ſuperbæ
Liberum et erectum præſens hortatur, et aptat?
Quod ſi me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, ſic judiciis fruar îſdem,
Nec ſequar aut fugiam, quæ diligit ipſe, vel odit;
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Reſpondit, referam: Quia me veſtigia terrent
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.
Belua multorum eſt capitum: nam quid ſequar? aut quem?
Pars hominum geſtit conducere publica: ſunt, qui
Cruſtis et pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant.
Multis occulto creſcit res fœnore. Verum
Eſto aliis alios rebus ſtudiisque teneri;
Idem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Baiis prælucet amœnis,
Si dixit dives; lacus, et mare, ſentit amorem
Feſtinantis heri: cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium, cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri. Lectus genialis in aulâ eſt?
Nil ait eſſe prius, melius nil cœlibe vitâ;
Si non eſt, jurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonſores; conducto navigio æque
Nauſeat ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curatus inæquali tonſore capillos

Occurro, rides: ſi forte ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſſidet impar,
Rides: quid, mea cum pugnat ſententia ſecum?
Quod petiit, ſpernit; repetit, quod nuper omiſit?
Æſtuat, et vitæ diſconvenit ordine toto?
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Inſanire putas ſolennia me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A prætore dati, rerum tutela mearum
Cum ſis, et prave ſectum ſtomacheris ob unguem
De te pendentis, te reſpicientis, amici.
Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove; dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Præcipue ſanus, niſi cum pituita moleſta eſt.

EPISTOLA II.

AD LOLLIUM.

TROJANI belli ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneſte relegi;
Qui, quid ſit pulchrum, quid turpe; quid utile, quid non;
Planius ac melius Chryſippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, niſi quid te detinet, audi.
Fabula, quâ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento colliſa duello,

Stultorum regum et populorúm continet æſtus.
Antenor cenſet belli præcidere cauſam.
Quod Paris, ut ſalvus regnet, vivatque beatus,
Cogi poſſe negat. Neſtor componere lites
Inter Peliden feſtinat, et inter Atriden:
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, et irâ,
Iliacos intra muros peccatur, et extra.
Rurſum, quid virtus, et quid ſapientia poſſit
Utile, propoſuit nobis exemplar Ulyſſem;
Qui domitor Troiæ, multorum providus urbes
Et mores hominum inſpexit; latumque per æquor,
Dum ſibi, dum ſociis, reditum parat, aſpera multa
Pertulit, adverſis rerum immerſabilis undis.
Sirenum voces, et Circæ pocula, noſti;
Quæ ſi cum ſociis ſtultus cupidusque bibiſſet,
Sub dominâ meretrice fuiſſet turpis, et excors;
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.
Nos numerus ſumus, et fruges conſumere nati,
Sponſi Penelopæ, nebulones, Alcinoique,
In cute curandâ plus æquo operata, juventus;
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et
Ad ſtrepitum citharæ ceſſantem ducere ſomnum.
Ut jugulent hominem, ſurgunt de nocte latrones;
Ut teipſum ſerves, non expergiſceris? atqui,
Si noles ſanus, curres hydropicus: et, ni
Poſces ante diem librum cum lumine, ſi non

Intendes animum ſtudiis et rebus honeſtis,
Invidiâ vel amore vigil torquebere. Nam cur,
Quæ lædunt oculum, feſtinas demere; ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet: ſapere aude;
Incipe: qui recte vivendi prorogat horam,
Ruſticus exſpectat dum defluat amnis; at ille
Labitur et labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor, et incultæ placantur vomere ſilvæ.
Quod ſatis eſt cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus, et fundus, non æris acervus et auri,
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. Valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit, juvat illum ſic domus, et res,
Ut lippum pictæ tabulæ, tomenta podagram,
Auriculas citharæ collectâ ſorde dolentes.
Sincerum eſt niſi vas, quodcumque infundis, aceſcit.
Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macreſcit rebus opimis:
Invidiâ Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit, et mens,
Dum pœnas odio per vim feſtinat inulto.
Ira furor brevis eſt: animum rege; qui niſi paret,
Imperat: hunc frænis, hunc tu compeſce catenâ.

Fingit equum tenerâ docilem cervice magiſter
Ire viam, quâ monſtret eques. Venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aulâ,
Militat in ſilvis catulus. Nunc adbibe puro
Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu. Quod ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.

EPISTOLA III.

AD JULIUM FLORUM.

Juli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Auguſti privignus, ſcire laboro:
Thracane vos, Hebrusque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Aſiæ campi collesque morantur?
Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? Hoc quoque curo;
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis, et paces, longum diffundit in ævum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora,
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus,
Faſtidire lacus, et rivos auſus apertos?
Ut valet? ut meminit noſtri? fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, auſpice Muſâ?

An tragicâ deſævit et ampullatur in arte?
Quid mihi Celſus agit? monitus, multumque monendus,
Privatas ut quærat opes, et tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcumque recepit Apollo:
Ne, ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus. Ipſe quid audes?
Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt, et turpiter hirtum.
Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica jura
Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen;
Prima feres hederæ victricis præmia: quod ſi
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes,
Quo te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium, parvi properemus, et ampli,
Si patriæ volumus, ſi nobis, vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, Si tibi curæ eſt,
Quantæ conveniat, Munatius; an male ſarta
Gratia nequicquam coit, et reſcinditur: ac vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,
Indomitâ cervice feros. Ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Paſcitur in veſtrum reditum votiva juvenca.

EPISTOLA IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Albi, noſtrorum ſermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedanâ?
Scribere qnod Caſsî Parmenſis opuſcula vincat?
An tacitum ſilvas inter reptare ſalubres,
Curantem quicquid dignum ſapiente bonoque eſt?
Non tu corpus eras ſine pectore; dî tibi formam,
Dî tibi divitias dederunt, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Qui ſapere, et fari poſſit quæ ſentiat, et cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et domus, et victus, non deficiente crumenâ?
Inter ſpem curamque, timores inter et iras,
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum:
Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur, hora.
Me pinguem, et nitidum bene curatâ cute, viſes,
Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

EPISTOLA V.

AD TORQUATUM.

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modicâ cœnare times olus omne patellâ;

Supremo te ſole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffuſa, paluſtres
Inter Minturnas Sinueſſanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arceſſe; vel imperium fer.
Jamdudum ſplendet focus, et tibi munda ſupellex.
Mitte leves ſpes, et certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſam: cras nato Cæſare feſtus
Dat veniam ſomnumque dies; impune licebit
Æſtivam ſermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunam, ſi non conceditur uti?
Parcus ob hæredis curam, nimiumque ſeverus,
Aſſidet inſano. Potare, et ſpargere flores,
Incipiam; patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit;
Spes jubet eſſe ratas; in prælia trudit inertem;
Solicitis animis onus eximit; addocet artes.
Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Contractâ quem non in paupertate ſolutum?
Hæc ego procurare et idoneus imperor, et non
Invitus; ne turpe toral, ne ſordida mappa,
Corruget nares; ne non et cantharus, et lanx,
Oſtendat tibi te; ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet; ut coëat par
Jungaturque pari. Butram tibi, Septiciumque,
Et, niſi cœna prior, potiorque puella, Sabinum
Detinet, aſſumam: locus eſt et pluribus umbris;
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.

Tu, quotus eſſe velis, reſcribe; et, rebus omiſſis,
Atria ſervantem poſtico falle clientem.

EPISTOLA VI.

AD NUMICIUM.

Nil admirari prope res eſt una, Numici,
Solaque, quæ poſſit facere et ſervare beatum.
Hunc ſolem, et ſtellas, et decedentia certis
Tempora momentis, ſunt, qui formidine nullâ
Imbuti ſpectent. Quid cenſes munera terræ?
Quid maris extremos Arabas ditantis, et Indos?
Ludicra quid, plauſus, et amici dona Quiritis?
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis, et ore?
Qui timet his adverſa, fere miratur eodem
Quo cupiens pacto: pavor eſt utrobique moleſtus:
Improviſa ſimul ſpecies exterret utrumque.
Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne; quid ad rem,
Si, quicquid vidit melius pejusve ſuâ ſpe,
Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra quam ſatis eſt virtutem ſi petat ipſam.
I nunc, argentum, et marmor vetus, æraque, et artes,
Suſpice; cum gemmis Tyrios mirare colores:

Gaude, quod ſpectant oculi te mille loquentem:
Gnavus mane forum, et veſpertinus pete tectum;
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mutus: et (indignum, quod ſit pejoribus ortus)
Hic tibi ſit potius, quam tu mirabilis illi.
Quicquid ſub terrâ eſt, in apricum proferet ætas;
Defodiet, condetque nitentia. Cum bene notum
Porticus Agrippæ, et via te conſpexerit Appî,
Ire tamen reſtat, Numa quo devenit, et Ancus.
Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi. Vis recte vivere? quis non?
Si virtus hoc una poteſt dare, fortis omiſſis
Hoc age deliciis. Virtutem verba putes, ut
Lucum ligna? cave, ne portus occupet alter:
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia, perdas.
Mille talenta rotundentur; totidem altera porro, et
Tertia ſuccedant, et quæ pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
Et genus, et formam, regina Pecunia donat:
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque.
Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si poſſet centum ſcenæ præbere rogatus,
Qui poſſum tot? ait: tamen et quæram, et quot habebo
Mittam. Poſt paulo ſcribit, ſibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum; partem, vel tolleret omnes.
Exilis domus eſt, ubi non et multa ſuperſunt,

Et dominum fallunt, et proſunt furibus. Ergo,
Si res ſola poteſt facere et ſervare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc poſtremus omittas.
Si fortunatum ſpecies, et gratia præſtat,
Mercemur ſervum, qui dictet nomina, lævum
Qui fodicet latus, et cogat trans pondera dextram
Porrigere: Hic multum in Fabiâ valet, ille Velinâ;
Cui libet is faſces dabit, eripietque curule
Cui volet importunus ebur. Frater, Pater, adde;
Ut cuique eſt ætas, ita quemque facetus adopta.
Si, bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus,
Quo ducit gula: piſcemur, venemur; ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, ſervos,
Differtum tranſire forum Campumque jubebat,
Unus et e multis, populo ſpectante, referret
Emtum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur;
Quid deceat, quid non, obliti; Cærite cerâ
Digni; remigium vitioſum Ithacenſis Ulyſſei,
Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti cenſet, ſine amore jocisque
Nil eſt jucundum; vivas in amore jocisque.
Vive, vale: ſi quid noviſti rectius iſtis,
Candidus imperti; ſi non, his utere mecum.

EPISTOLA VII.

AD MÆCENATEM.

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax deſideror. Atqui,
Si me vivere vis, recteque videre valentem;
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
Mæcenas, veniam; dum ficus prima, calorque
Deſignatorem decorat lictoribus atris;
Dum pueris omnis pater, et matercula pallet;
Officioſaque ſedulitas, et opella forenſis
Adducit febres, et teſtamenta reſignat.
Quod ſi bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare deſcendet vates tuus, et ſibi parcet,
Contractusque leget; te, dulcis amice, reviſet
Cum Zephyris, ſi concedes, et hirundine primâ.
Non, quo more pyris veſci Calaber jubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. Veſcere ſodes.
Jam ſatis eſt. At tu quantumvis tolle. Benigne!
Non inviſa feres pueris munuſcula parvis.
Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus.
Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinquis.
Prodigus, et ſtultus donat, quæ ſpernit et odit.
Hæc ſeges ingratos tulit, et feret omnibus annis.
Vir bonus, et ſapiens dignis ait eſſe paratus;
Nec tamen ignorat quid diſtent æra lupinis.

Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.
Quod ſi me noles uſquam diſcedere, reddes
Forte latus, nigros anguſtâ fronte capillos;
Reddes dulce loqui; reddes ridere decorum, et
Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
Forte per anguſtam tenuis nitedula rimam
Repſerat in cumeram frumenti; paſtaque rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore fruſtra.
Cui muſtela procul: Si vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra ſubiſti.
Hâc ego ſi compellor imagine, cuncta reſigno:
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium, nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudaſti; rexque, paterque,
Audiſti coram; nec verbo parcius abſens:
Inſpice, ſi poſſum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus, proles ſapientis Ulixei:
Non eſt aptus equis Ithace locus; ut neque planis
Porrectus ſpatiis, neque multæ prodigus herbæ:
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent: mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus, et fortis, cauſisque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque Foro nimium diſtare Carinas,
Jam grandis natu, queritur; conſpexit, ut aiunt,
Adraſum quendam vacuâ tonſoris in umbrâ,
Cultello proprios purgantem leniter ungues.

Demetri, (puer hic non læve juſſa Philippi
Accipiebat) abi; quære, et refer; unde domo; quis;
Cujus fortunæ; quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, et narrat; Vulteium nomine Menam,
Præconem, tenui cenſu, ſine crimine natum;
Et properare loco, et ceſſare, et quærere, et uti,
Gaudentem parvisque ſodalibus, et lare curto,
Et ludis, et, poſt deciſa negotia, Campo.
Scitari libet ex ipſo quæcunque refers: dic
Ad cœnam veniat. Non ſane credere Mena:
Mirari ſecum tacitus. Quid multa? Benigne!
Reſpondet. Neget ille mihi? Negat improbus, et te
Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus,
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello,
Occupat, et ſalvere jubet prior. Ille Philippo
Excuſare laborem, et mercenaria vincla,
Quod non mane domum veniſſet; denique quod non
Providiſſet eum. Sic ignoviſſe putato
Me tibi, ſi cœnas hodie mecum. Ut libet! Ergo
Poſt nonam venies: nunc i, rem ſtrenuus auge.
Ut ventum ad cœnam eſt, dicenda tacenda locutus,
Tandem dormitum dimittitur. Hic, ubi ſæpe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum,
Mane cliens, et jam certus conviva, jubetur
Rura ſuburbana indictis comes ire Latinis.
Impoſitus mannis, arvum cœlumque Sabinum
Non ceſſat laudare; videt, ridetque Philippus:

Et ſibi dum requiem, dum riſus, undique quærit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit, perſuadet uti mercetur agellum.
Mercatur: ne te longis ambagibus ultra
Quam ſatis eſt morer, ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos et vineta crepat mera, præparat ulmos,
Immoritur ſtudiis, et amore ſeneſcit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando;
Offenſus damnis, mediâ de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes:
Quem ſimul aſpexit ſcabrum intonſumque Philippus,
Durus, ait, Vultei, nimis, attentusque videris
Eſſe mihi. Pol, me miſerum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per Genium, dextramque, deosque Penates
Obſecro et obteſtor, vitæ me redde priori.
Qui ſemel aſpexit, quantum dimiſſa petitis
Præſtent, mature redeat, repetatque relicta.
Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede, verum eſt.

EPISTOLA VIII.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

Celso gaudere et bene rem gerere Albinovano,
Muſa rogata, refer, comiti ſcribæque Neronis.

Si quæret quid agam, dic, multa et pulchra minantem,
Vivere nec recte, nec ſuaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamve momorderit æſtus;
Nec quia longinquis armentum ægrotet in agris;
Sed quia, mente minus validus quam corpore toto,
Nil audire velim, nil diſcere, quod levet ægrum;
Fidis offendar medicis, iraſcar amicis;
Cur me funeſto properent arcere veterno.
Quæ nocuere ſequar; fugiam, quæ profore credam:
Romæ Tibur amem ventoſus, Tibure Romam.
Poſt hæc, ut valeat; quo pacto rem gerat, et ſe;
Ut placeat Juveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet, Recte, primum gaudere; ſubinde
Præceptum auriculis hoc inſtillare memento:
Ut tu fortunam, ſic nos te, Celſe, feremus.

EPISTOLA IX.

AD CLAUDIUM NERONEM.

Septimius, Claudi, nimirum intelligit unus
Quanti me facias: nam, cum rogat, et prece cogit.
Scilicet, ut tibi ſe laudare et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honeſta Neronis;
Munere cum fungi propioris cenſet amici;
Quid poſſim videt ac novit me valdius ipſo.
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:

Sed timui, mea ne finxiſſe minora putarer,
Diſſimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad urbanæ deſcendi præmia. Quod ſi
Depoſitum laudas ob amici juſſa pudorem,
Scribe tui gregis hunc, et fortem crede, bonumque.

EPISTOLA X.

AD FUSCUM ARISTIUM.

Urbis amatorem Fuſcum ſalvere jubemus,
Ruris amatores; hâc in re ſcilicet unâ
Multum diſſimiles; at cætera pene gemelli,
Fraternis animis, quicquid negat alter, et alter;
Annuimus pariter, vetuli notique columbi.
Tu nidum ſervas; ego laudo ruris amœni
Rivos, et muſco circumlita ſaxa, nemusque.
Quid quæris? vivo, et regno, ſimul iſta reliqui,
Quæ vos ad cœlum effertis rumore ſecundo:
Utque ſacerdotis fugitivus, liba recuſo;
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturæ ſi convenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda eſt area primum;
Noviſtine locum potiorem rure beato?
Eſt, ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
Leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis,

Cum ſemel accepit ſolem furibundus acutum?
Eſt, ubi divellat ſomnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet, aut nitet, herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur ſilva columnas,
Laudaturque domus longos quæ proſpicit agros:
Naturam expelles furcâ, tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
Quam qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectavere ſecundæ,
Mutatæ quatient: ſi quid mirabere, pones
Invitus. Fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges, et regum vitâ præcurrere amicos.
Cervus equum, pugnâ melior, communibus herbis
Pellebat; donec, minor in certamine longo,
Imploravit opes hominis, frænumque recepit:
Sed, poſtquam victor violens diſceſſit ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum; quia parvo neſciet uti.
Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, ſubvertet; ſi minor, uret.

Lætus ſorte tuâ vives ſapienter, Ariſti;
Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura
Cogere quam ſatis eſt, ac non ceſſare videbor:
Imperat, aut ſervit, collecta pecunia cuique;
Tortum digna ſequi potius, quam ducere, funem.
Hæc tibi dictabam poſt fanum putre Vacunæ;
Excepto quod non ſimul eſſes, cætera lætus.

EPISTOLA XI.

AD BULLATIUM.

QUID tibi viſa Chios, Bullati, notaque Leſbos?
Quid concinna Samos? quid Crœſi regia Sardis?
Smyrna quid, et Colophon? majora, minorane famâ?
Cunctane præ Campo et Tiberino flumine ſordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quid ſit; Gabiis deſertior atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem,
Oblitusque meorum, obliviſcendus et illis,
Neptunum procul e terrâ ſpectare furentem.
Sed neque qui Capuâ Romam petit, imbre lutoque
Aſperſus, volet in cauponâ vivere; nec qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
Ut fortunatam plene præſtantia vitam;

Nec, ſi te validus jactaverit Auſter in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.
Incolumi Rhodos, et Mitylene, pulchra facit, quod
Pænula ſolſtitio, campeſtre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili menſe caminus.
Dum licet, et vultum ſervat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, et Chios, et Rhodos abſens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunaverit, horam
Gratâ ſume manu, neu dulcia differ in annum;
Ut, quocunque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas: nam, ſi ratio, et prudentia curas,
Non locus effuſi late maris arbiter, aufert;
Cœlum, non animum, mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia; navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hic eſt;
Eſt Ulubris, animus ſi te non deficit æquus.

EPISTOLA XII.

AD ICCIUM.

Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris, non eſt ut copia major
Ab Jove donari poſſit tibi: tolle querelas;
Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit uſus.

EPISTOLA XIV.

AD VILLICUM.

VILLICE ſilvarum, et mihi me reddentis agelli,
Quem tu faſtidis, habitatum quinque focis, et
Quinque bonos ſolitum Variam dimittere patres;
Certemus ſpinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro; et melior ſit Horatius, an res.
Me, quamvis Lamiæ pietas, et cura moratur,
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter, tamen iſtuc mens, animusque
Fert, et avet ſpatiis obſtantia rumpere clauſtra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe, beatum:
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Stultus uterque locum immeritum cauſatur inique;
In culpâ eſt animus, qui ſe non effugit unquam.
Tu mediaſtinus tacitâ prece rura petebas;
Nunc urbem, et ludos, et balnea, villicus optas:
Me conſtare mihi ſcis, et diſcedere triſtem,
Quandocunque trahunt inviſa negotia Romam.
Non eadem miramur; eo diſconvenit inter
Meque, et te: nam, quæ deſerta et inhoſpita teſqua
Credis, amœna vocat mecum qui ſentit, et odit
Quæ tu pulchra putas: fornix tibi et uncta popina
Incutiunt urbis deſiderium, video; et quod
Angulus iſte feret piper et tus ocius uvâ;

Nec vicina ſubeſt vinum præbere taberna
Quæ poſſit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
Ad ſtrepitum ſalias terræ gravis: et tamen urgues
Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
Disjunctum curas, et ſtrictis frondibus exples:
Addit opus pigro rivus, ſi decidit imber,
Multâ mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, quid noſtrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ nitidique capilli,
Quem ſcis immunem Cinaræ placuiſſe rapaci,
Quem bibulum liquidi mediâ de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, et prope rivum ſomnus in herbâ;
Nec luſiſſe pudet, ſed non incidere ludum.
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat; non odio obſcuro, morſuque venenat:
Rident vicini glebas et ſaxa moventem.
Cum ſervis urbana diaria rodere mavis;
Horum tu in numerum voto ruis: invidet uſum
Lignorum, et pecoris, tibi calo argutus, et horti.
Optat ephippia bos piger; optat arare caballus:
Quam ſcit uterque, libens, cenſebo, exerceat ar-
tem.

EPISTOLA XV.

AD C. NUMONIUM VALAM.

Quæ ſit hiems Veliæ, quod cœlum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, et qualis via (nam mihi Baias
Muſa ſupervacuas Antonius, et tamen illis
Me facit inviſum, gelidâ cum perluor undâ
Per medium frigus: ſane murteta relinqui,
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulphura contemni, vicus gemit, invidus ægris,
Qui caput et ſtomachum ſupponere fontibus audent
Cluſinis, Gabiosque petunt, et frigida rura.
Mutandus locus eſt, et diverſoria nota
Præteragendus equus: Quo tendis! non mihi Cumas
Eſt iter, aut Baias, lævâ ſtomachoſus habenâ
Dicet eques: ſed equis frænato eſt auris in ore)
Major utrum populum frumenti copia paſcat;
Collectosne bibant imbres, puteosne perennes
Jugis aquæ; (nam vina nihil moror illius oræ:
Rure meo poſſum quod vis perferre, patique;
Ad mare cum veni, generoſum et lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite manet
In venas animumque meum; quod verba miniſtret;
Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ:)

Tractus uter plures lepores, uter educet apros:
Utra magis piſces et echinos æquora celent;
Pinguis ut inde domum poſſim Phæaxque reverti;
Scribere te nobis, tibi nos accredere, par eſt.
Mænius ut, rebus maternis atque paternis
Fortiter abſumtis, urbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret;
Impranſus, non qui civem dignoſceret hoſte;
Quælibet in quemvis opprobria fingere ſævus;
Pernicies et tempeſtas barathrumque macelli,
Quicquid quæſierat, ventri donaret avaro.
Hic, ubi nequitiæ fautoribus et timidis nil
Aut paulum abſtulerat, patinas cœnabat omaſi,
Vilis et agninæ, tribus urſis quod ſatis eſſet;
Scilicet ut ventres lamnâ candente nepotum
Diceret urendos, corrector Beſtius. Idem,
Si quid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem, Non hercule miror,
Aiebat, ſi qui comedunt bona; cum ſit obeſo
Nil melius turdo, nil vulvâ pulchrius amplâ.
Nimirum hic ego ſum: nam tuta et parvula laudo,
Cum res deficiunt, ſatis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit et unctius, idem
Vos ſapere et ſolos aio bene vivere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

EPISTOLA XVI.

AD QUINCTIUM.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo paſcat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomisne, an pratis, an amictâ vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter, et ſitus agri.
Continui montes, niſi diſſocientur opacâ
Valle; ſed ut veniens dextrum latus aſpiciat ſol,
Lævum decedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid, ſi rubicunda benigni
Corna vepres et pruna ferunt? ſi quercus et ilex
Multâ fruge pecus, multâ dominum juvat umbrâ?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam, nec purior, ambiat Hebrus;
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo:
Hæ latebræ dulces, et, jam ſi credis, amœnæ,
Incolumem tibi me præſtant Septembribus horis.
Tu recte vivis, ſi curas eſſe quod audis:
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum:
Sed vereor, ne cui de te plus quam tibi credas,
Neve putes alium ſapiente bonoque beatum;
Neu, ſi te populus ſanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem ſub tempus edendi
Diſſimules, donec manibus tremor incidat unctis.

Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terrâ pugnata marique
Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures:
Tene magis ſalvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui conſulit et tibi et urbi,
Jupiter: Auguſti laudes agnoſcere poſſis.
Cum pateris ſapiens emendatusque vocari,
Reſpondesne tuo, dic ſodes, nomine? Nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu:
Qui dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet; ut, ſi
Detulerit faſces indigno, detrahet idem.
Pone, meum eſt; inquit: pono, triſtisque recedo.
Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqueo collum preſſiſſe paternum,
Mordear opprobriis falſis, mutemve colorem?
Falſus honor juvat, et mendax infamia terret,
Quem, niſi mendoſum et medicandum? Vir bonus
eſt quis?
Qui conſulta patrum, qui leges juraque ſervat;
Quo multæ magnæque ſecantur judice lites;
Quo res ſponſore, et quo cauſæ teſte tenentur:
Sed videt hunc omnis domus, et vicinia tota,
Introrſus turpem, ſpecioſum pelle decorâ.
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicit
Servus; Habes pretium, loris non ureris, aio.
Non hominem occidi: Non paſces in cruce corvos.
Sum bonus, et frugi: Renuit negitatque Sabellus:
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque

Suſpectos laqueos, et opertum miliius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore;
Tu nihil admittes in te formidine pœnæ:
Sit ſpes fallendi, miſcebis ſacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis cum ſurripis unum,
Damnum eſt, non facinus, mihi pacto lenius iſto.
Vir bonus, omne forum quem ſpectat, et omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel bove placat,
Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo:
Labra movet, metuens audiri: Pulchra Laverna,
Da mihi fallere, da juſto ſanctoque videri;
Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
Quî melior ſervo, quî liberior ſit avarus,
In triviis fixum cum ſe demittit ob aſſem,
Non video; nam, qui cupiet, metuet quoque: porro,
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augendâ feſtinat et obruitur re.
Vendere cum poſſis captivum, occidere noli:
Serviet utiliter: ſine, paſcat durus, aretque;
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis;
Annonæ proſit; portet frumenta, penusque.
Vir bonus et ſapiens audebit dicere: Pentheu,
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum: tollas licet. In manicis, et

Compedibus ſævo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe deus, ſimul atque volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit; Moriar: mors ultima linea rerum eſt.

EPISTOLA XVII.

AD SCÆVAM.

Quamvis, Scæva, ſatis per te tibi conſulis, et ſcis
Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
Diſce, docendus adhuc quæ cenſet amiculus; ut ſi
Cæcus iter monſtrare velit: tamen aſpice, ſi quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe, loquamur.
Si te grata quies, et primam ſomnus in horam
Delectat; ſi te pulvis, ſtrepitusque rotarum,
Si lædit caupona; Ferentinum ire jubebo:
Nam neque divitibus contingunt gaudia ſolis;
Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit.
Si prodeſſe tuis, pauloque benignius ipſum
Te tractare voles, accedes ſiccus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Ariſtippus. Si ſciret regibus uti,
Faſtidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes et facta, doce; vel junior audi,
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia: namque
Mordacem Cynicum ſic eludebat, ut aiunt:
Scurror ego ipſe mihi, populo tu: rectius hoc, et

Splendidius multo eſt. Equus ut me portet, alat
rex,
Officium facio: tu poſcis vilia rerum,
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum decuit color, et ſtatus, et res,
Tentantem majora, fere præſentibus æquum.
Contra, quem duplici panno ſapientia velat,
Mirabor vitæ via ſi converſa decebit.
Alter purpureum non exſpectabit amictum;
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Perſonamque feret non inconcinnus utramque:
Alter Mileti textam cane pejus et angui
Vitabit chlamydem; morietur frigore, ſi non
Retuleris pannum: refer, et ſine vivat ineptus.
Res gerere, et captos oſtendere civibus hoſtes,
Attingit ſolium Jovis, et cœleſtia tentat.
Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non ſuccederet: eſto:
Quid, qui pervenit, fecitne viriliter? Atqui
Hîc eſt, aut nusquam, quod quærimus: hic onus
horret,
Ut parvis animis et parvo corpore majus;
Hic ſubit, et perfert. Aut virtus nomen inane eſt,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege ſuâ de paupertate tacentes
Plus poſcente ferent: diſtat, ſumasne pudenter,
An rapias: atqui rerum caput hoc erat, hic fons.

Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus, nec vendibilis nec paſcere firmus,
Qui dicit; clamat, Victum date: ſuccinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed, tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, et rixæ multo minus invidiæque.
Brunduſium comes aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur ſalebras, et acerbum frigus, et imbres,
Aut ciſtam effractam aut ſubducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, ſæpe catellam,
Sæpe periſcelidem raptam ſibi flentis; uti mox
Nulla fides damnis verisque doloribus adſit.
Nec ſemel irriſus triviis attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacryma; per ſanctum juratus dicat Oſirim,
Credite, non ludo; crudeles tollite claudum!
Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

EPISTOLA XVIII.

AD LOLLIUM.

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis ſpeciem præbere, profeſſus amicum.
Ut matrona meretrici diſpar erit atque
Diſcolor, infido ſcurræ diſtabit amicus.
Eſt huic diverſum vitio vitium prope majus;

Aſperitas agreſtis, et inconcinna, gravisque,
Quæ ſe commendat tonſâ cute, dentibus atris;
Dum vult libertas dici mera, veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum et utrinque reductum:
Alter, in obſequium plus æquo pronus, et imi
Deriſor lecti, ſic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, et verba cadentia tollit,
Ut puerum ſævo credas dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.
Alter rixatur de lanâ ſæpe caprinâ, et
Propugnat nugis armatus; ſcilicet, ut non
Sit mihi prima fides? et, vere quod placet, ut non
Acriter elatrem? pretium ætas altera ſordet.
Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat, an Dolichos plus;
Brunduſium Minucî melius via ducat, an Appî.
Quem damnoſa Venus, quem præceps alea nudat;
Gloria quem ſupra vires et veſtit, et unguit;
Quem tenet argenti ſitis importuna, famesque;
Quem paupertatis pudor, et fuga; dives amicus,
Sæpe decem vitiis inſtructior, odit et horret:
Aut, ſi non odit, regit: ac, veluti pia mater,
Plus quam ſe ſapere, et virtutibus eſſe priorem
Vult; et ait prope vera: Meæ (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes; tibi parvula res eſt:
Arcta decet ſanum comitem toga; deſine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Veſtimenta dabat pretioſa: beatus enim jam

Cum pulchris tunicis ſumet nova conſilia, et ſpes;
Dormiet in lucem; ſcorto poſtponet honeſtum
Officium; nummos alienos paſcet; ad imum
Threx erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis illius unquam;
Commiſſumque teges, et vino tortus et irâ.
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes;
Nec, cum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia ſic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi, diſſiluit; donec ſuſpecta ſevero
Conticuit lyra. Fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros,
Ætolis onerata plagis, jumenta canesque,
Surge, et inhumanæ ſenium depone Camœnæ,
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus emta:
Romanis ſolenne viris opus, utile famæ,
Vitæque, et membris; præſertim cum valeas, et
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum,
Poſſis: adde, virilia quod ſpecioſius arma
Non eſt, qui tractet: ſcis quo clamore coronæ
Prœlia ſuſtineas campeſtria: denique ſævam
Militiam puer et Cantabrica bella tuliſti,
Sub duce qui templis Parthorum ſigna refigit
Nunc, et, ſi quid abeſt, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas et inexcuſabilis abſtes,
Quamvis nil extra numerum feciſſe modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno:

Partitur lintres exercitus; Actia pugna,
Te duce, per pueros hoſtili more refertur:
Adverſarius eſt frater; lacus, Adria; donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protenus ut moneam, (ſi quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, et cui dicas, ſæpe videto.
Percontatorem fugito; nam garrulus idem eſt,
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures;
Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri pulchri, caræve puellæ,
Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aſpice; ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, et quondam non dignum tradimus: ergo,
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri;
At penitus notum, ſi tentent crimina, ſerves,
Tuteriſque tuo fidenter præſidio: qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te poſt paulo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur paries cum proximus ardet;
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuit: tu, dum tua navis in alto eſt,

Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi;
Sedatum celeres, agilem gnavumque remiſſi;
Potores bibuli mediâ de luce Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis,
Nocturnos jures te formidare tepores.
Deme ſupercilio nubem: plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, et percunctabere doctos,
Quâ ratione queas traducere leniter ævum;
Ne te ſemper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, et rerum mediocriter utilium ſpes:
Virtutem doctrina paret, naturane donet;
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum;
Quid pure tranquillet, honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter, et fallentis ſemita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus;
Quid ſentire putas? quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc eſt, etiam minus; et mihi vivam
Quod ſupereſt ævi, ſi quid ſupereſſe volunt dî.
Sit bona librorum, et proviſæ frugis in annum,
Copia, ne fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.
Sed ſatis eſt orare Jovem, quæ donat, et aufert:
Det vitam, det opes; æquum mî animum ipſe parabo.

EPISTOLA XIX.

AD MÆCENATEM.

Prisco ſi credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, nec vivere, carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus: ut male ſanos
Aſcripſit Liber Satyris Faunisque poëtas.
Vina fere dulces oluerunt mane Camœnæ:
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus:
Ennius ipſe pater nunquam, niſi potus, ad arma
Proſiluit dicenda. Forum putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeveris.
Hoc ſimul edixi, non ceſſavere poëtæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? ſi quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguæque togæ ſimulet textore Catonem;
Virtutemne repræſentet moresque Catonis?
Rupit Iarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum ſtudet urbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile: quod ſi
Pallerem caſu, biberent exſangue cuminum.
O imitatores, ſervum pecus, ut mihi ſæpe
Bilem, ſæpe jocum, veſtri movere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps;
Non aliena meo preſſi pede. Qui ſibi fidit,
Dux regit examen: Parios ego primus iambos

Oſtendi Latio, numeros animosque ſecutus
Archilochi, non res, et agentia verba Lycamben.
Ac, ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos et carminis artem;
Temperat Archilochi muſam pede maſcula Sappho,
Temperat Alcæus; ſed rebus et ordine diſpar;
Nec ſocerum quærit, quem verſibus oblinat atris,
Nec ſponſæ laqueum famoſo carmine nectit.
Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
Vulgavi fidicen: juvat, immemorata ferentem,
Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
Scire velis mea cur ingratus opuſcula lector
Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor
Impenſis cœnarum, et tritæ munere veſtis:
Non ego, nobilium ſcriptorum auditor et ultor,
Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor:
Hinc illæ lacrimæ. Spiſſis indigna theatris
Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
Si dixi: Rides, ait; et Jovis auribus iſta
Servas: fidis enim manare poëtica mella
Te ſolum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti
Formido; et, luctantis acuto ne ſecer ungui,
Diſplicet iſte locus, clamo; et diludia poſco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram;
Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

EPISTOLA XX.

AD LIBRUM SUUM.

Vertumnum Janumque, liber, ſpectare videris;
Scilicet ut proſtes Soſiorum pumice mundus.
Odiſti claves, et grata ſigilla pudico;
Paucis oſtendi gemis, et communia laudas,
Non ita nutritus. Fuge, quo deſcendere geſtis:
Non erit emiſſo reditus tibi. Quid miſer egi?
Quid volui? dices, ubi quid te læſerit; et ſcis
In breve te cogi, plenus cum languet amator.
Quod ſi non odio peccantis deſipit augur,
Carus eris Romæ, donec te deſerat ætas.
Contrectatus ubi manibus ſordeſcere vulgi
Cœperis, aut tineas paſces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam;
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui male parentem in rupes protruſit aſellum
Iratus: quis enim invitum ſervare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
Cum tibi ſol tepidus plures admoverit aures,
Me, libertino natum patre et in tenui re,
Majores pennas nido extendiſſe loqueris:

Ut quantum generi demas, virtutibus addas:
Me primis urbis belli placuiſſe, domique;
Corporis exigui, præcanum, ſolibus aptum;
Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.
Forte meum ſi quis te percontabitur ævum,
Me quater undenos ſciat impleviſſe Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER SECUNDUS.

EPISTOLA I.
AD AUGUSTUM.

Cum tot ſuſtineas, et tanta negotia, ſolus;
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.
Romulus, et Liber pater, et cum Caſtore Pollux,
Poſt ingentia fata deorum in templa recepti;
Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella
Componunt, agros aſſignant, oppida condunt,
Ploravere ſuis non reſpondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit Hydram,
Notaque fatali portenta labore ſubegit,
Comperit invidiam ſupremo fine domari.
Urit enim fulgore ſuo, qui prægravat artes
Infra ſe poſitas; extinctus amabitur idem.

Præſenti tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per numen ponimus aras;
Nil oriturum alias, nil ortum tale, fatentes.
Sed tuus hoc populus ſapiens et juſtus in uno,
Te noſtris ducibus, te Graiis anteferendo,
Cætera nequaquam ſimili ratione modoque
Æſtimat; et, niſi quæ terris ſemota ſuisque
Temporibus defuncta videt, faſtidit et odit:
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri ſanxerunt; fœdera regum,
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis;
Pontificum libros; annoſa volumina vatum,
Dictitet Albano Muſas in monte locutas.
Si, quia Graiorum ſunt antiquiſſima quæque
Scripta vel optima, Romani penſantur eâdem
Scriptores trutinâ, non eſt quod multa loquamur;
Nil intra eſt oleâ, nil extra eſt in nuce duri:
Venimus ad ſummum fortunæ; pingimus, atque
Pſallimus, et luctamur, Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim, pretium chartis quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet, an inter
Viles atque novos? excludat jurgia finis.
Eſt vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? qui deperiit minor uno menſe, vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poëtas?
An quos et præſens, et poſtera reſpuet ætas?

Iſte quidem veteres inter ponetur honeſte,
Qui vel menſe brevi, vel toto eſt junior anno.
Utor permiſſo; caudæque pilos ut equinæ,
Paulatim vello, et demo unum, demo et item unum;
Dum cadat eluſus ratione ruentis acervi,
Qui redit in faſtos, et virtutem æſtimat annis,
Miraturque nihil, niſi quod Libitina ſacravit.
Ennius, et ſapiens, et fortis, et alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare videtur
Quo promiſſa cadant, et ſomnia Pythagorea.
Nævius in manibus non eſt, et mentibus hæret
Pene recens? adeo ſanctum eſt vetus omne poëma.
Ambigitur quoties, uter utro ſit prior; aufert
Pacuvius docti famam ſenis, Accius alti:
Dicitur Afranî toga conveniſſe Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediſcit, et hos, arcto ſtipata theatro,
Spectat Roma potens; habet hos, numeratque poëtas
Ad noſtrum tempus, Livî ſcriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt; eſt, ubi peccat:
Si veteres ita miratur laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat:
Si quædam nimis antique, ſi pleraque dure,
Dicere cedit eos, ignave multa fatetur;
Et ſapit, et mecum facit, et Jove judicat æquo.
Non equidem inſector, delendave carmina Livî
Eſſe reor; memini quæ plagoſum mihi parvo

Orbilium dictare; ſed emendata videri,
Pulchraque, et exactis minimum diſtantia, miror.
Inter quæ verbum emicuit ſi forte decorum, et
Si verſus paulo concinnior unus et alter,
Injuſte totum ducit venditque poëma.
Indignor quidquam reprehendi, non quia craſſe
Compoſitum illepideve putetur, ſed quia nuper;
Nec veniam antiquis, ſed honorem et præmia poſci.
Recte, necne, crocum floresque perambulet Attæ
Fabula, ſi dubitem; clament periiſſe pudorem
Cuncti pene patres; ea cum reprehendere coner,
Quæ gravis Æſopus, quæ doctus Roſcius egit:
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, et, quæ
Imberbi didicere, ſenes perdenda fateri.
Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, et illud,
Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri;
Ingeniis non ille favet plauditque ſepultis,
Noſtra ſed impugnat, nos noſtraque lividus odit.
Quod ſi tam Graiis novitas inviſa fuiſſet,
Quam nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret tereretque viritim publicus uſus?
Ut primum poſitis nugari Græcia bellis
Cœpit, et in vitium fortunâ labier æquâ,
Nunc athletarum ſtudiis, nunc arſit equorum;
Marmoris, aut eboris fabros, aut æris, amavit;
Suſpendit pictâ vultum mentemque tabellâ;

Nunc tibicinibus, nunc eſt gaviſa tragœdis:
Sub nutrice puella velut ſi luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet, aut odio eſt, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ, ventique ſecundi.
Romæ dulce diu fuit, et ſolenne, recluſâ
Mane domo vigilare, clienti promere jura,
Cautos nominibus rectis expendere nummos;
Majores audire, minori dicere, per quæ
Creſcere res poſſet, minui damnoſa libido.
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi ſtudio: puerique, patresque ſeveri,
Fronde comas vincti, cænant, et carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Invenior Parthis mendacior; et, prius orto
Sole vigil, calamum, et chartas, et ſcrinia poſco.
Navem agere ignarus navis timet; abrotonum ægro
Non audet, niſi qui didicit, dare; quod melicorum eſt,
Promittunt melici; tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti, doctique, poëmata paſſim.
Hic error tamen, et levis hæc inſania, quantas
Virtutes habeat, ſic collige: vatis avarus
Non temere eſt animus; verſus amat, hoc ſtudet unum;
Detrimenta, fugas ſervorum, incendia ridet;
Non fraudem ſocio, puerove incogitat ullam

Pupillo; vivit ſiliquis, et pane ſecundo:
Militiæ quanquam piger et malus, utilis urbi;
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari,
Os tenerum pueri balbumque poëta figurat;
Torquet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem;
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis et invidiæ corrector, et iræ;
Recte facta refert; orientia tempora notis
Inſtruit exemplis; inopem ſolatur, et ægrum.
Caſtis cum pueris ignara puella mariti
Diſceret unde preces, vatem ni Muſa dediſſet?
Poſcit opem chorus, et præſentia numina ſentit;
Cœleſtes implorat aquas, doctâ prece blandus;
Avertit morbos, metuenda pericula pellit;
Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum:
Carmine dî ſuperi placantur, carmine manes.
Agricolæ priſci, fortes, parvoque beati,
Condita poſt frumenta, levantes tempore feſto
Corpus, et ipſum animum, ſpe finis dura ferentem;
Cum, ſociis operum, pueris et conjuge fidâ,
Tellurem porco, Silvanum lacte, piabant;
Floribus et vino Genium, memorem brevis ævi.
Feſcennina per hunc invecta licentia morem
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit;
Libertasque recurrentes accepta per annos
Luſit amabiliter, donec jam ſævus apertam
In rabiem cœpit verti jocus, et per honeſtas
Ire domos impune minax: doluere cruento

Dente laceſſiti; fuit intactis quoque cura
Conditione ſuper communi: quin etiam lex
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quenquam
Deſcribi: vertere modum, formidine fuſtis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.
Græcia capta ferum victorem cepit, et artes
Intulit agreſti Latio: ſic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius; et grave virus
Munditiæ pepulere: ſed in longum tamen ævum
Manſerunt, hodieque manent, veſtigia ruris.
Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
Et poſt Punica bella quietus quærere cœpit
Quid Sophocles et Theſpis et Æſchylus utile fer-
rent.
Tentavit quoque rem, ſi digne vertere poſſet;
Et placuit ſibi, naturâ ſublimis et acer:
Nam ſpirat tragicum ſatis, et feliciter audet;
Sed turpem putat inſcite metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum; ſed habet Comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. Aſpice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi;
Ut patris attenti; lenonis ut inſidioſi:
Quantus ſit Doſſennus edacibus in paraſitis;
Quam non adſtricto percurrat pulpita ſocco:
Geſtit enim nummum in loculos demittere, poſt
hoc
Securus cadat an recto ſtet fabula talo.

Quem tulit ad ſcenam ventoſo Gloria curru,
Exanimat lentus ſpectator, ſedulus inflat:
Sic leve, ſic parvum eſt, animum quod laudis avarum
Subruit, ac reficit. Valeat res ludicra, ſi me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poëtam,
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti, ſtolidique, et depugnare parati
Si diſcordet eques, media inter carmina poſcunt
Aut urſum, aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
Verum equiti quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos et gaudia vana.
Quattuor aut plures aulæa premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ;
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis;
Eſſeda feſtinant, pilenta, petorrita, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus: ſeu
Diverſum confuſa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora,
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Ut ſibi præbentem mimo ſpectacula plura.
Scriptores autem narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo: nam quæ pervincere voces
Evaluere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum;
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, et artes,

Divitiæque peregrinæ; quibus oblitus actor
Cum ſtetit in ſcenâ, concurrit dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid? Nil ſane. Quid placet ergo?
Læna Tarentino violas imitata veneno.
Ac, ne forte putes me, quæ facere ipſe recuſem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne;
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falſis terroribus implet;
Et, magus ut, modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, et his, qui ſe lectori credere malunt,
Quam ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,
Curam impende brevem; ſi munus Apolline dig-
num
Vis complere libris, et vatibus addere calcar,
Ut ſtudio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſæpe poëtæ,
(Ut vineta egomet cædam mea) cum tibi librum
Solicito damus, aut feſſo; cum lædimur, unum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere verſum;
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati;
Cum lamentamur, non apparere labores
Noſtros, et tenui deducta poëmata filo:
Cum ſperamus eo rem venturam, ut ſimul atque
Carmina reſcieris nos fingere, commodus ultro
Arceſſas, et egere vetes, et ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operæ pretium cognoſcere, quales
Æditos habeat belli ſpectata domique

Virtus, indigno non committenda poëtæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui verſibus, et male natis,
Rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos.
Sed, veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit ne quis ſe, præter Apellon,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia. Quod ſi
Judicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros, et ad hæc Muſarum dona, vocares;
Bœotûm in craſſo jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de ſe judicia, atque
Munera, quæ multâ dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi, Virgilius Variusque poëtæ:
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent: nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere geſtas;
Terrarumque ſitus; et flumina dicere, et arces
Montibus impoſitas, et barbara regna, tuisque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatum Parthis, te principe, Romam;
Si, quantum cuperem, poſſem quoque: ſed neque parvum

Carmen majeſtas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem, ſtulte quem diligit, urguet;
Præcipue cum ſe numeris commendat, et arte:
Diſcit enim citius, meminitque libentius, illud,
Quod quis deridet, quam quod probat, et veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat; ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus usquam,
Nec prave factis decorari verſibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere, et una
Cum ſcriptore meo, capſâ porrectus opertâ,
Deferar in vicum vendentem tus, et odores,
Et piper, et quidquid chartis amicitur inemptis.

EPISTOLA II.

AD JULIUM FLORUM.

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerum tibi vendere, natum
Tibure vel Gabiis, et tecum ſic agat: Hic, et
Candidus et talos a vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus nummorum millibus octo;
Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles,
Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet; argillâ quidvis imitaberis udâ:
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce, bibenti:

Multa fidem promiſſa levant, ubi plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces:
Res urguet me nulla; meo ſum pauper in ære:
Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere a me
Quivis ferret idem: ſemel hic ceſſavit; et, ut fit,
In ſcalis latuit, metuens pendentis habenæ;
Des nummos, excepta nihil te ſi fuga lædit:
Ille ferat pretium, pœnæ ſecurus, opinor;
Prudens emiſti vitioſum; dicta tibi eſt lex:
Inſequeris tamen hunc, et lite moraris iniquâ.
Dixi me pigrum proficiſcenti tibi; dixi
Talibus officiis prope mancum; ne mea ſævus
Jurgares ad te quòd epiſtola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? Quereris ſuper hoc etiam, quod
Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat: poſt hoc vehemens lupus, et ſibi et hoſti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præſidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summe munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis oneratur honeſtis;
Accipit et bis dena ſuper ſeſtertia nummûm.
Forte ſub hoc tempus caſtellum evertere prætor
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit eundem

Verbis, quæ timido quoque poſſent addere mentem:
I, bone, quo virtus tua te vocat; i, pede fauſto,
Grandia laturus meritorum præmia. Quid ſtas?
Poſt hæc ille catus, quantumvis ruſticus; Ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri
Iratus Graiis quantum nocuiſſet Achilles:
Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ;
Scilicet ut poſſem curvo dignoſcere rectum,
Atque inter ſilvas Academi quærere verum.
Dura ſed emovere loco me tempora grato;
Civilisque rudem belli tulit æſtus in arma,
Cæſaris Auguſti non reſponſura lacertis.
Unde ſimul primum me dimiſere Philippi,
Deciſis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas impulit audax
Ut verſus facerem: ſed, quod non deſit, habentem
Quæ poterunt unquam ſatis expurgare cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam ſcribere verſus?
Singula de nobis anni prædantur euntes;
Eripuere jocos, venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poëmata: quid faciam vis?
Denique, non omnes eadem mirantur, amantque:
Carmine tu gaudes; hic delectatur iambis;
Ille Bioneis ſermonibus, et ſale nigro.
Tres mihi convivæ prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſa palato.

Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod jubet alter;
Quod petis, id ſane eſt inviſum acidumque duobus.
Præter cetera, me Romæne poëmata cenſes
Scribere poſſe, inter tot curas totque labores?
Hic ſponſum vocat; hic auditum ſcripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino; viſendus uterque.
Intervalla vides humane commoda. Verum
Puræ ſunt plateæ, nihil ut meditantibus obſtet.
Feſtinat calidus mulis gerulisque redemtor;
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum;
Triſtia robuſtis luctantur funera plauſtris;
Hâc rabioſa fugit canis, hâc lutulenta ruit ſus.
I nunc, et verſus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,
Rite cliens Bacchi, ſomno gaudentis et umbrâ:
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, et contracta ſequi veſtigia vatum?
Ingenium, ſibi quod vacuas deſumſit Athenas,
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, inſenuitque
Libris et curis, ſtatuâ taciturnius exit
Plerumque, et riſu populum quatit: hic ego, rerum
Fluctibus in mediis et tempeſtatibus urbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere digner?
Frater erat Romæ conſulti rhetor, ut alter

Alterius ſermone meros audiret honores;
Gracchus ut hic illi, foret huic ut Mucius ille.
Qui minus argutos vexat furor iſte poëtas?
Carmina compono, hic elegos. Mirabile viſu,
Cælatumque novem Muſis opus, aſpice primum,
Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-
Spectemus, vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam, ſi forte vacas, ſequere, et procul audi
Quid ferat, et quare ſibi nectat uterque coronam.
Cædimur, et totidem plagis conſumimus hoſtem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Diſcedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus,
Fit Mimnermus, et optivo cognomine creſcit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum ſcribo, et ſupplex populi ſuffragia capto:
Idem, finitis ſtudiis et mente receptâ,
Obtundem patulas impune legentibus aures?
Ridentur, mala qui componunt carmina: verum
Gaudent ſcribentes, et ſe venerantur, et ultro,
Si taceas, laudant, quidquid ſcripſere, beati.
At, qui legitimum cupiet feciſſe poëma,
Cum tabulis animum cenſoris ſumet honeſti;
Audebit quæcunque parum ſplendoris habebunt,
Et ſine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
Verba movere loco, quamvis invita recedant,
Ut verſentur adhuc intra penetralia Veſtæ.
Obſcurata diu populo bonus eruet atque

Proferet in lucem, ſpecioſa vocabula rerum;
Quæ priſcis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc ſitus informis premit, et deſerta vetuſtas:
Adſciſcet nova, quæ genitor produxerit uſus.
Vehemens, et liquidus, puroque ſimillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ.
Luxuriantia compeſcet, nimis aſpera ſano
Levabit cultu, virtute carentia tollet:
Ludentis ſpeciem dabit, et torquebitur; ut qui
Nunc Satyrum, nunc agreſtem Cyclopa, movetur.
Prætulerim ſcriptor delirus inersque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam ſapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus ſeſſor plauſorque theatro;
Cætera qui vitæ ſervaret munia recto
More; bonus ſane vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in uxorem, poſſet qui ignoſcere ſervis,
Et ſigno læſo non inſanire lagenæ:
Poſſet qui rupem et puteum vitare patentem.
Hic, ubi cognatorum opibus curisque refectus,
Expulit helleboro morbum, bilemque meraco,
Et redit ad ſeſe: Pol, me occidiſtis, amici,
Non ſervaſtis, ait, cui ſic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratiſſimus error.
Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum;
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numerosque modosque ediſcere vitæ.

Quocirca mecum loquor hæc, tacituſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis: quod, quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monſtratâ radice, vel herbâ,
Non fieret levius; fugeres radice, vel herbâ,
Proficiente nihil, curarier. Audieras, cui
Rem dî donarint, illi decedere pravam
Stultitiam: et, cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es; tamen uteris monitoribus îſdem?
At, ſi divitiæ prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidumque minus te; nempe ruberes,
Viveret in terris te ſi quis avarior uno.
Si proprium eſt, quod quis librâ mercatus et ære eſt;
Quædam, ſi credis conſultis, mancipat uſus;
Qui te paſcit ager, tuus eſt; et villicus Orbî,
Cum ſegetes occat, tibi mox frumenta daturas,
Te dominum ſentit: das nummos, accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo iſto
Paulatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra, nummorum millibus emtum.
Quid refert, vivas numerato nuper an olim?
Emtor Aricini quondam, Veientis et arvi,
Emtum cœnat olus, quamvis aliter putat; emtis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum;
Sed vocat usque ſuum, quâ populus adſita certis
Limitibus vicina refigit jurgia; tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ,

Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte ſu-
premâ,
Permutet dominos, et cedat in altera jura.
Sic, quia perpetuus nulli datur uſus, et hæres
Hæredem alternis, velut unda ſupervenit undam;
Quid vici proſunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani, ſi metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena ſigilla, tabellas,
Argentum, veſtes Gætulo murice tinctas,
Sunt, qui non habeant; eſt, qui non curat habere.
Cur alter fratrum ceſſare, et ludere, et ungui
Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter,
Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu
Silveſtrem flammis et ferro mitiget agrum;
Scit Genius, natale comes qui temperat aſtrum,
Naturæ deus humanæ, mortalis in unum-
Quodque caput; vultu mutabilis, albus et ater.
Utar, et ex modico, quantum res poſcet, acervo
Tollam; nec metuam, quid de me judicet hæres;
Quod non plura datis invenerit; et tamen idem
Scire volam, quantum ſimplex hilariſque nepoti
Diſcrepet, et quantum diſcordet parcus avaro.
Diſtat enim, ſpargas tua prodigus, an neque ſum-
tum
Invitus facias, neque plura parare labores;
Ac potius, puer ut feſtis quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.

Pauperies immunda procul procul abſit: ego, utrum
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis, aquilone ſecundo;
Non tamen adverſis ætatem ducimus auſtris.
Viribus, ingenio, ſpecie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus: abi. Quid? cætera jam ſimul iſto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, et irâ?
Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos lemures, portentaque Theſſala rides?
Natales grate numeras? ignoſcis amicis?
Lenior et melior fis, accedente ſenectâ?
Quid te exemta levat ſpinis de pluribus una?
Vivere ſi recte neſcis, decede peritis.
Luſiſti ſatis, ediſti ſatis, atque bibiſti;
Tempus abire tibi eſt; ne potum largius æquo
Rideat, et pulſet laſciva decentius ætas.

Q. HORATII FLACCI

DE ARTE POETICA

LIBER.

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere ſi velit, et varias inducere plumas
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa ſuperne;
Spectatum admiſſi riſum teneatis? amici,
Credite, Piſones, iſti tabulæ fore librum
Perſimilem, cujus, velut ægri ſomnia, vanæ
Fingentur ſpecies; ut nec pes, nec caput, uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.
Scimus, et hanc veniam petimusque damusque viciſſim:
Sed non ut placidis coëant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque, et magna profeſſis,
Purpureus, late qui ſplendeat, unus et alter
Aſſuitur pannus; cum lucus, et ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,

Aut flumen Rhenum, aut pluvius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat his locus; et fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare: quid hoc, ſi fractis enatat exſpes
Navibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Inſtitui; currente rotâ cur urceus exit?
Denique ſit quidvis ſimplex duntaxat, et unum.
Maxima pars vatum, pater, et juvenes patre digni,
Decipimur ſpecie recti: brevis eſſe laboro,
Obſcurus fio; ſectantem lenia nervi
Deficiunt, animique; profeſſus grandia turget;
Serpit humi tutus nimium, timidusque procellæ;
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum ſilvis appingit, fluctibus aprum:
In vitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.
Æmilium circa ludum faber unus et ungues
Exprimet, et molles imitabitur ære capillos:
Infelix operis, ſummâ; quia ponere totum
Neſciet: hunc ego me, ſi quid componere curem,
Non magis eſſe velim, quam naſo vivere pravo,
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, æquam
Viribus; et verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri: cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit, et venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, et præſens in tempus omittat,
In verbis etiam tenuis cautusque ſerendis,

Hoc amet, hoc ſpernat, promiſſi carminis autor.
Dixeris egregie, notum ſi callida verbum
Reddiderit junctura novum: ſi forte neceſſe eſt
Indiciis monſtrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget; dabiturque licentia ſumta pudenter.
Et nova, factaque nuper, habebunt verba fidem, ſi
Græco fonte cadant, parce detorta. Quid autem?
Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademtum
Virgilio Varioque? ego cur, acquirere pauca
Si poſſum, invideor, cum lingua Catonis et Ennî
Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
Nomina protulerit? Licuit, ſemperque licebit,
Signatum præſente notâ procudere nummum.
Ut ſilvæ foliis, pronos mutantis in annos,
Prima cadunt, ita verborum vetus interit ætas;
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos, noſtraque: ſive receptus
Terrâ Neptunus claſſes aquilonibus arcet,
Regis opus; ſterilisve palus, agitataque remis,
Vicinas urbes alit, et grave ſentit aratrum;
Seu curſum mutavit, iniquum frugibus, amnis,
Doctus iter melius; mortalia cuncta peribunt,
Nedum ſermonum ſtet honos, et gratia, vivax.
Multa renaſcentur, quæ jam cecidere; cadentque,
Quæ nunc ſunt in honore, vocabula, ſi volet uſus,
Quem penes arbitrum eſt et jus, et norma loquendi.
Res geſtæ regumque ducumque, et triſtia bella,

Quo ſcribi poſſent numero, monſtravit Homerus
Verſibus impariter junctis querimonia primum,
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos:
Quis tamen exiguos elegos emiſerit autor,
Grammatici certant, et adhuc ſub judice lis eſt.
Archilochum proprio rabies armavit iambo:
Hunc ſocci cepere pedem, grandesque cothurni,
Alternis aptum ſermonibus, et populares
Vincentem ſtrepitus, et natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus divos, puerosque deorum,
Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina, referre.
Deſcriptas ſervare vices operumque colores
Cur ego ſi nequeo ignoroque, Poëta ſalutor?
Cur neſcire, pudens prave, quam diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis, ac prope ſocco
Dignis, carminibus narrari cœna Thyeſtæ.
Singula quæque locum teneant ſortita decentem.
Interdum tamen et vocem Comœdia tollit,
Iratusque Chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri.
Telephus et Peleus, cum pauper et exſul uterque,
Projicit ampullas et ſeſquipedalia verba,
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querelâ.
Non ſatis eſt pulchra eſſe poëmata; dulcia ſunto,
Et quocunque volent, animum auditoris agunto:
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent,

Humani vultus: ſi vis me flere, dolendum eſt
Primum ipſi tibi; tunc tua me infortunia lædent,
Telephe, vel Peleu: male ſi mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. Triſtia mœſtum
Vultum verba decent; iratum, plena minarum;
Ludentem, laſciva; ſeverum, ſeria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram;
Aut ad humum mœrore gravi deducit, et angit:
Poſt effert animi motus interprete linguâ.
Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum Davusne loquatur, heruſne;
Maturusne ſenex, an adhuc florente juventâ
Fervidus; et matrona potens, an ſedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
Colchus, an Aſſyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam ſequere, aut ſibi convenientia finge,
Scriptor. Honoratum ſi forte reponis Achillem;
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget ſibi nata, nihil non arroget armis:
Sit Medea ferox, invictaque; flebilis Ino;
Perfidus Ixion; Io vaga; triſtis Oreſtes.
Si quid inexpertum ſcenæ committis, et audes
Perſonam formare novam, ſervetur ad imum
Qualis ab incepto proceſſerit, et ſibi conſtet.
Difficile eſt proprie communia dicere; tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,

Quam ſi proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, ſi
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres; nec deſilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec ſic incipies, ut ſcriptor cyclius olim:
'Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.'
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte?
'Dic mihi, Muſa, virum, captæ poſt mœnia Troiæ,
'Qui mores hominum multorum vidit, et urbes.'
Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem,
Cogitat; ut ſpecioſa dehinc miracula promat,
Antiphatem, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdim:
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Troianum orditur ab ovo.
Semper ad eventum feſtinat, et in medias res,
Non ſecus ac notas, auditorem rapit; et, quæ
Deſperat tractata niteſcere poſſe, relinquit;
Atque ita mentitur, ſic veris falſa remiſcet,
Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.
Tu, quid ego, et populus mecum deſideret, audi;
Si fautoris eges aulæa manentis, et usque
Seſſuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat:
Ætatis cujusque notandi ſunt tibi mores;

Mobilibusque decor naturis dandus, et annis.
Reddere qui voces jam ſcit puer, et pede certo
Signat humum, geſtit paribus colludere, et iram
Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas.
Imberbus juvenis, tandem cuſtode remoto,
Gaudet equis, canibusque, et aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Utilium tardus proviſor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix.
Converſis ſtudiis, ætas animusque virilis
Quærit opes et amicitias, inſervit honori,
Commiſiſſe cavet quod mox mutare laboret.
Multa ſenem circumveniunt incommoda; vel quod
Quærit, et inventis miſer abſtinet, ac timet uti;
Vel quod res omnes timide gelideque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, pavidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, cenſor caſtigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa recedentes adimunt: ne forte ſeniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles,
Semper in adjunctis ævoque morabimur aptis.
Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur:
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quam quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus, et quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator. Non tamen intus
Digna geri, promes in ſcenam; multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præſens:

Ne pueros coram populo Medea trucidet,
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus,
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem!
Quodcunque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.
Neve minor, neu ſit quinto productior actu
Fabula, quæ poſci vult, et ſpectata reponi:
Nec deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus officiumque virile
Defendat; neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat et hæreat apte.
Ille bonis faveatque, et conſilietur amice;
Et regat iratos, et amet pacare tumentes;
Ille dapes laudet menſæ brevis; ille ſalubrem
Juſtitiam, legesque, et apertis otia portis;
Ille tegat commiſſa; deosque precetur et oret,
Ut redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque
Æmula, ſed tenuis ſimplexque, foramine pauco,
Aſpirare et adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu;
Quo ſane populus numerabilis, utpote parvus
Et frugi caſtusque verecundusque, coibat.
Poſtquam cœpit agros extendere victor, et urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius feſtis impune diebus,
Acceſſit numerisque modisque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet, liberque laborum,

Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcæ motumque et luxuriem addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem:
Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia præceps;
Utiliumque ſagax rerum, et divina futuri,
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agreſtes Satyros nudavit, et aſper,
Incolumi gravitate, jocum tentavit; eo quod
Illecebris erat, et gratâ novitate morandus
Spectator, functusque ſacris, et potus, et exlex.
Verum ita riſores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere ſeria ludo;
Ne quicunque deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conſpectus in auro nuper et oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas;
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna tragœdia verſus;
Ut feſtis matrona moveri juſſa diebus
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina ſolum,
Verbaque, Piſones, Satyrorum ſcriptor amabo;
Nec ſic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interſit Davusne loquatur, et audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum;
An cuſtos famulusque dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar, ut ſibi quivis

Speret idem, ſudet multum fruſtraque laboret,
Auſus idem: tantum ſeries, juncturaque pollet;
Tantum de medio ſumtis accedit honoris.
Silvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne, velut innati triviis ac pene forenſes,
Aut nimium teneris juvenentur verſibus unquam:
Aut immunda crepent ignominioſaque dicta:
Offenduntur enim quibus eſt equus, et pater, et res;
Nec, ſi quid fricti ciceris probat, et nucis emtor,
Æquis accipiunt animis, donantve coronâ.
Syllaba longa, brevi ſubjecta, vocatur Iambus;
Pes citus: unde etiam trimetris accreſcere juſſit
Nomen Iambeis. Cum ſenos redderet ictus,
Primus ad extremum ſimilis ſibi, non ita pridem,
Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit,
Commodus et patiens; non ut de ſede ſecundâ
Cederet, aut quartâ, ſocialiter: hic et in Accî
Nobilibus trimetris apparet rarus, et Ennî.
In ſcenam miſſus magno cum pondere verſus,
Aut operæ celeris nimium curâque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex;
Et data Romanis venia eſt indigna poëtis:
Idcircone vager, ſcribamque licenter? an omnes
Viſuros peccata putem mea? Tutus, et intra
Spem veniæ cautus, vitavi denique culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Græca

Nocturnâ verſate manu, verſate diurnâ.
At veſtri proavi Plautinos et numeros et
Laudavere ſales: nimium patienter utrumque,
Ne dicam ſtulte, mirati; ſi modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto,
Legitimumque ſonum digitis callemus et aure.
Ignotum tragicæ genus inveniſſe Camœnæ
Dicitur, et plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis
Qui canerent agerentque, peruncti fæcibus ora.
Poſt hunc perſonæ, pallæque repertor honeſtæ,
Æſchylus, et modicis inſtravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui nitique cothurno.
Succeſſit vetus his Comœdia, non ſine multâ
Laude; ſed in vitium libertas excidit, et vim
Dignam lege regi: lex eſt accepta, chorusque
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere poëtæ;
Nec minimum meruere decus, veſtigia Græca
Auſi deſerere, et celebrare domeſtica facta;
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarisve potentius armis,
Quam linguâ, Latium, ſi non offenderet unum-
Quemque poëtarum limæ labor, et mora. Vos, O
Pompilius ſanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies, et multa litura, coërcuit, atque
Præfectum decies non caſtigavit ad unguem.
Ingenium miſerâ quia fortunatius arte
Credit, et excludit ſanos Helicone poëtas,

Democritus, bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam; ſecreta petit loca, balnea vitat.
Nanciſcetur enim pretium nomenque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino commiſerit. O ego lævus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata. Verum
Nil tanti eſt: ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi:
Munus et officium, nil ſcribens ipſe, docebo;
Unde parentur opes; quid alat formetque poëtam;
Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte ſapere eſt et principium, et fons:
Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ;
Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit patriæ quid debeat, et quid amicis;
Quo ſit amore parens, quo frater amandus, et hoſ-
pes;
Quod ſit conſcripti, quod judicis officium; quæ
Partes in bellum miſſi ducis; ille profecto
Reddere perſonæ ſcit convenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, et vivas hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa locis, morataque recte,
Fabula, nullius veneris, ſine pondere et arte,
Valdius oblectat populum meliuſque moratur,
Quam verſus inopes rerum, nugæque canoræ.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo

Muſa loqui, præter laudem nullius avaris:
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in partes centum diducere. Dicat
Filius Albini; ſi de quincunce remota eſt
Uncia, quid ſuperet? Poterat dixiſſe, Triens? Eu!
Rem poteris ſervare tuam. Redit uncia; quid fit?
Semis. At, hæc animos ærugo et cura peculî
Cum ſemel imbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro, et levi ſervanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt, aut delectare, poëtæ;
Aut ſimul et jucunda et idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, eſto brevis: ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles,
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſâ, ſint proxima veris:
Nec, quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi;
Neu pranſæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
Centuriæ ſeniorum agitant expertia frugis;
Celſi prætereunt auſtera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterque monendo.
Hic meret æra liber Soſiis: hic et mare tranſit,
Et longum noto ſcriptori prorogat ævum.
Sunt delicta tamen, quibus ignoviſſe velimus:
Nam neque chorda ſonum reddit, quem vult manus, et mens,
Poſcentique gravem perſæpe remittit acutum;
Nec ſemper feriet quodcunque minabitur arcus.

Verum, ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. Quid ergo eſt?
Ut ſcriptor ſi peccat idem librarius usque,
Quamvis eſt monitus, veniâ caret; ut citharœdus
Ridetur, chordâ qui ſemper oberrat eâdem:
Sic mihi, qui multum ceſſat, fit Chœrilus ille,
Quem bis terve bonum cum riſu miror: et idem
Indignor quandoque bonus dormitat Homerus;
Verum operi longo fas eſt obrepere ſomnum.
Ut pictura, poeſis: erit quæ, ſi propius ſtes,
Te capiet magis; et quædam, ſi longius abſtes:
Hæc amat obſcurum, volet hæc ſub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen:
Hæc placuit ſemel, hæc decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis et voce paternâ
Fingeris ad rectum et per te ſapis, hoc tibi dictum
Tolle memor; certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi: conſultus juris et actor
Cauſarum mediocris abeſt virtute diſerti
Meſſalæ, nec ſcit quantum Caſcellius Aulus;
Sed tamen in pretio eſt: mediocribus eſſe poëtis
Non homines, non dî, non conceſſere columnæ.
Ut gratas inter menſas ſymphonia diſcors
Et craſſum unguentum et Sardo cum melle papaver
Offendunt, poterat duci quia cœna ſine iſtis;
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paulum a ſummo deceſſit, vergit ad imum.

Ludere qui neſcit campeſtribus abſtinet armis,
Indoctusque pilæ, diſcive, trochive, quieſcit;
Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ:
Qui neſcit verſus tamen, audet fingere! Quid ni?
Liber, et ingenuus; præſertim cenſus equeſtrem
Summam nummorum, vinc'loque remotus ab omni.
Tu nihil invitâ dices faciesve Minervâ;
Id tibi judicium eſt, ea mens: ſi quid tamen olim
Scripſeris, in Mæcî deſcendat judicis aures,
Et patris, et noſtras; nonumque prematur in annum,
Membranis intus poſitis: delere licebit,
Quod non edideris; neſcit vox miſſa reverti.
Silveſtres homines ſacer interpresque deorum
Cædibus, et victu fœdo, deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones:
Dictus et Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere ſono teſtudinis et prece, blandâ
Ducere quo vellet. Fuit hæc ſapientia quondam,
Publica privatis ſecernere, ſacra profanis,
Concubitu prohibere vago, dare jura maritis,
Oppida moliri, leges incidere ligno:
Sic honor, et nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. Poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtæusque, mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit; dictæ per carmina ſortes;
Et vitæ monſtrata via eſt, et gratia regum
Pieriis tentata modis; ludusque repertus,

Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Muſa lyræ ſolers, et cantor Apollo.
Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
Quæſitum eſt: ego nec ſtudium ſine divite venâ,
Nec rude quid poſſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, et conjurat amice.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer; ſudavit, et alſit;
Abſtinuit Venere, et vino: qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magiſtrum.
Nec ſatis eſt dixiſſe, ' Ego mira poëmata pango:
' Occupet extremum ſcabies; mihi turpe relinqui eſt,
' Et, quod non didici, ſane neſcire fateri.'
Ut præco ad merces turbam qui cogit emendas,
Aſſentatores jubet ad lucrum ire poëta
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Si vero eſt, unctum qui recte ponere poſſit,
Et ſpondere levi pro paupere, et eripere artis
Litibus implicitum; mirabor, ſi ſciet inter-
Noſcere mendacem verumque beatus amicum.
Tu, ſeu donaris, ſeu quid donare voles cui,
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ; clamabit enim, ' Pulchre! bene! recte!'
Palleſcet; ſuper his etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem; ſaliet, tundet pede terram.
Ut, qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; ſic

Deriſor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urguere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent
An ſit amicitiâ dignus: ſi carmina condes,
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quintilio ſi quid recitares; Corrige ſodes
Hoc, aiebat, et hoc: melius te poſſe negares,
Bis terque expertum? fruſtra: delere jubebat,
Et male ter natos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles,
Nullum ultra verbum aut operam inſumebat inanem;
Quin ſine rivali teque et tua ſolus amares.
Vir bonus, et prudens, verſus reprehendet inertes;
Culpabit duros; incomtis allinet atrum
Tranſverſo calamo ſignum; ambitioſa recidet
Ornamenta; parum claris lucem dare coget;
Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
Fiet Ariſtarchus: non dicet, Cur ego amicum
Offendam in nugis? Hæ nugæ ſeria ducent
In mala deriſum ſemel, exceptumque ſiniſtre.
Ut, mala quem ſcabies, aut morbus regius, urguet,
Aut fanaticus error, et iracunda Diana;
Veſanum tetigiſſe timent fugiuntque poëtam
Qui ſapiunt; agitant pueri, incautique ſequuntur.
Hic, dum ſublimis verſus ructatur et errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum foveamve, licet, Succurrite, longum
Clamet, Io cives! non ſit, qui tollere curet:

Si curet quis opem ferre, et demittere funem;
Qui ſcis, an prudens huc ſe projecerit, atque
Servari nolit? dicam; Siculique poëtæ
Narrabo interitum: Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Inſiluit. Sit jus liceatque perire poëtis:
Invitum qui ſervat, idem facit occidenti:
Nec ſemel hoc fecit; nec, ſi retractus erit, jam
Fiet homo, et ponet famoſæ mortis amorem.
Nec ſatis apparet, cur verſus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triſte bidental
Moverit inceſtus: certe furit; ac, velut urſus
Objectos caveæ valuit ſi frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus:
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo;
Non miſſura cutem, niſi plena cruoris, hirudo.

NOTULÆ QUÆDAM IN HORATIUM.

IN SATYRARUM LIBRUM PRIMUM.

I. 4. p. 1. Dedi ‘armis’ pro ‘annis,’ ex certiſſimâ, opinor, conjecturâ, ut evitetur tautologia. Hæ voces ſæpè commutatæ inveniuntur per incuriam librariorum. “Miles, poſt longæ mili-“tiæ labores, jam annoſus, dum viam carpit injuſto ſub armo-“rum faſce, beatum prædicat agricolam.” Sic Livius, ix. 19, ‘gravis armis’ miles. Conferas Theoc. xvi. 79. Sedulò velim animadvertat lector, utrumque inter duriores conditionis ſuæ vices queri: mercatorem ‘tempeſtate’ jactatum; militem, ſub ‘armis’ iter facientem.

IV. 39. p. 18. Standum duxi libris conſentientibus. Conſtructio eſt minimè præter morem aut elegantiam: “Quibus ‘hoc’ “dederim, ‘nempè eos’ eſſe poetas.”

V. 82. p. 25. ‘Hic ego mendacem.’—Novæ diſtinctionis ope vim et gratiam loco conciliavi; ut ad ix. 1.

VI. 4. p. 26. Reſtitui verſum ex pueritiæ meæ conjecturâ, quam miror ab aliis non præreptam: neque enim ſatis intelligo, an rectè dici poſſit ‘magna,’ numeri ‘certi’ turma militaris; et abundè patet ‘Etruſcis regibus’ editum eſſe Mæcenatem. Pomponius Mela, lib. I. cap. xii. de Phœnicibus: claſſe confligere, ‘imperitare gentibus.’ Et mihi perſuadeo Flaccum noſtrum ob oculos habuiſſe Lucretii locum, iii. 1041.

> Indè alii multi ‘reges’ rerumque potentes
> Occiderunt, ‘magnis qui gentibus imperitârunt.’

VIII. 32. p. 34. Arctè cohærent voces 'ſupplicitèr' et 'ſervilibus;' ideòque emovi punctum poſt 'ſtabat.'

IX. 1. p. 35. Alitèr interpunxi: vide noſtram Silv. Crit. iv. p. 197.

X. 41. p. 40. Scribo 'comes;' nam ordo eſt: "Tu unus "vivorum potes garrire 'comes' libellos."

Ver. 64. Lego 'combuſtum' cum Marklando; quem vide epiſt. crit. p. 108.

IN LIBRUM SECUNDUM.

II. 10. p. 47. 'Laſſus ab indomito.'—Hunc locum, quo ſtatu invenerim reliqui, futuris editoribus rectiùs conſtituendum; quùm conſtructionem ipſe quidèm nunquam valuerim expeditam dare.

Ver 22. 'Oſtrea' vox diſſyllaba eſt, ut 'cereâ,' 1 Sat. viii. 43.

Ver. 80. p. 49. 'Alter ubi.'—Accuratius interpunctum dedi verſiculum.

III. 25. p. 53. 'Mercuriali.'—Certa videtur hæc emendatio: vide nos ad Virg. Geo. iii. 147.

Ver. 166. p. 58. Placet recepta lectio, ſive intelligas ad ipſius Flacci mentem in 1 Ep. xv. 31, vel accipere malis de terræ 'caveâ,' ut noſter, 2 Od. i. 2. 1 Sat. i. 42. Virg. Geo. ii. 507, et alii paſſim.

Ver. 172. 'Effundere vidi.'—Haud equidèm veritus ſum loco difficillimo conſulere, et propriam conjecturam, ad literarum ductus proximè accedentem, in textum importare: nec fortaſsè doctiorum judicia, de hâc re habita, me criminis poſtulabunt.

Ver. 185. p. 59. 'Scilicet? aut.'—Punctum tranſtuli: vide nos ad Virg. Geo. ii. 533, et dedi 'aut,' ad emendationem Marklandi, epiſt. crit. p. 93.

Ver. 203. p. 60. 'Uxore.'—Alitèr interpunxi non ſine ſenſûs, ut videtur, commodo.

Ver. 215. ' Huic veſtem.'—Scabiem odioſam dictionis purgavi, facili, et, nî fallor, felici correctione. Sciſcat lectoris judicium.

Ver. 234. p. 61. ' Tu nive.'—Felicitèr, meâ quidèm ſententiâ, Marklandus ad Statium, p. 248.

Ver. 252. Horatio ſubveni, ſi usquàm aliàs per librariorum ſomnolentiam laboranti, proclivis emendationis ope. ' Ducere' eſt ' fingere, formare, efficere' apud omnes probatiſſimos auctores.

V. 15. p. 69. ' Qui, quamvis.'—Vox importuna, et ad loci ſcopum nihil faciens, ceſſit, me jubente, conjecturæ veriſimillimæ, per unius tantùm literulæ mutationem. Sic in ver. 74.

. . . . ſcribet mala carmina ' vecors?'

VI. 107. p. 77. Quam dedi interpunctionem poſtulat poetæ mens. Ordo eſt: " Hoſpes curſitat, veluti ſuccinctus," ' miniſter' ſcilicèt.

VII. 73. p. 80 Ejectâ voce ' ſapiens,' quæ hic non quadrat, ' patiens' intuli ex verâ, ut me libentèr perſuaſum habeo, conjecturâ. ' Prætereo patiens' elegantèr dictum eſt, et Venuſini noſtri more, pro ' patior præterire:' i. e. in tantum mihi ſum imperioſus, ut præterire poſſim. Similitèr epiſt. i. 17. 13.

Si pranderet olus ' patientèr,' regibus uti
Nollet Ariſtippus.

Has voces alibi permutari apud noſtrum oſtendit Marklandus in epiſtolâ criticâ.

Ver. 86. ' Fortis, et.'—Hanc diſtinctionem ſeorſim perſpexeram; neque alitèr Auſonius, Idyll. xvi. 5. quem præcepit etiam Bentleius.

VIII. 54. p. 84. Amplector Lambini lectionem, quam reſpicere videtur vetus ſcholiaſtes.

NOTULÆ QUÆDAM

IN EPISTOLARUM LIBRUM PRIMUM.

I. 3. p. 87. Interrogandi notam viſum eſt poſtponere, quaſi comitèr objurgantis, vel lenitèr querentis: undè, meo ſaltèm judicio, vis et venuſtas accreſcit loco.

Ver. 46. p. 89. Accuratiùs interpunxi. Ordo loci, qui latuit editores, hic eſt: "Pauperiem fugiens, curris mercator ad "Indos, per mare, per ſaxa, per ignes."

Ver. 55. 'Prodocet: hæc.'—Addidi 'et' ad mentem Marklandi: nam verſus, qui ſequitur, manifeſta eſt periphraſis pro 'pueri.'

II. 17. p. 92. 'Utile, propoſuit.'—Novam diſtinctionem, et, nî fallimur, veram excogitavimus; undè numeroſior ac pulchrior decurrit locus. Sic epiſt. ii. 1. 163.

> 'Quid' Sophocles, et Theſpis, et Æſchylus 'utile' ferrent.

Et Perſius, iii. 70.

> . . . . 'quid' aſper
> 'Utile' nummus habet.

Ver. 45. p. 93. 'Placantur.'—Ità repoſui ex conjecturâ, turpiſſimo errore ſublato. 'Pacatus ager' eſt 'ager ſine hoſte:' ut Hercules 'pacavit' Erymanthi 'nemus;' nam non opus eſt exemplis in certâ re. Confer Od. i. 18. 2. Epiſt. ii. 2. 186. Paſſim verò coëunt 'mitis' et 'placidus.' Vide nos ad Eurip. Herc. fur. vv. 20. 400.

Ver. 52. 'Ut lippum.'—Plaudo equidèm Buherii conjecturæ ad Anthol. Latin. Burmanni, ii. p. 485, propoſitæ: nam loci ſcopus apertè flagitat aliquid proferri, quod gratum eſſet vel non podagroſo.

VII. 40. p. 102. Rationibus Marklandi, epiſt. crit. p. 134, devictus, dedi 'ſapientis:' quem lector adeat.

Ver. 70. p. 103. ‘Notam admirationis,’ quod aiunt, poſt ‘libet’ poſui: ne Vulteius noſter, qui ſe modò tam urbanè Philippo excuſaverat, ruſticitatis non tolerandæ ſtatim poſtuletur, ut incultus Calaber, epiſt. vii. 19.

XII. 22. p. 110. ‘Utere Pompeio.’—Morem geſſi Marklando, veram hujusce loci interpungendi rationem primo monſtranti.

XVII. 25. p. 120. ‘Contrà, quem.’—Obſequor eidem critico verè dijudicanti ad Maximum Tyrium.

XVIII. 37. p. 123. ‘Arcanum neque.’—Intuli emendationem Bentleii, quam et ipſe dudùm excogitaveram.

IN LIBRUM SECUNDUM.

I. 196. p. 138. ‘Sive elephas.’—Rationes hujuſce interpunctionis nupèr dedi ad Silv. Crit. iv. p. 2.

Ver. 207. p. 139. ‘Læna Tarentino.’—Do manus Marklando hunc locum ſic corrigenti, epiſt. crit. p. 87.

Ver. 213. ‘Et, magus ut.’—Rectè videmur ſtatuiſſe de hoc verſiculo in Silv. Crit. iv. p. 3.

Ver. ult. p. 141. Auſi ſumus reponere vocem menti auctoris multo magis accommodatam: ſicut enim non raró fit, per prava hominum judicia, bonos libros et frugiferos mercibus amiciendis deſtinari; ità rurſùs ‘chartæ ineptæ’ nullo negotio ſæpiſſimè venire novimus, et lectitari. Nos: “Such books as nobody will “buy.” Quod et verum eſt, et facetum. Illud non itèm.

II. 16. p. 142. Omnes, quas viderim equidèm, editiones plenè diſtinguunt ad hunc verſum. Pravè omninò, atque inſcitè, ſenſu nondùm finito: nam ordo eſt: “Si quis tecum ſic agat: Hic “eſt, (et quæ ſequuntur, usque ad vocem ‘lædit’) iſte ferat pre“tium, opinor, ſecurus pœnæ.”

Ver. 32. ‘Clarus ob id.’—Non reformidavi propriæ conjecturæ, Flacci ſtudioſus, indulgere. Paſſim turbat in his vocibus

librariorum guſtus minùs elegans; et omninò præcepit ſenſum verbi ‘ ornatur ’ epitheton ‘ honeſtis.’ Sic Terentius, Phorm. v. 6. 1.

. . . . quantis ‘ commoditatibus ’
Quàm deſubito hero Antiphoni ope veſtrâ hunc ‘oneraſtis’ diem!

Claudianus, de nupt. Hon. et Mar. ver. 165.

Certatimque novis ‘ onerant ’ connubia ‘ donis.’

Silius, iii. 14.

Exin clavigeri veneratus numinis aras
Captivis ‘ onerat donis :’

ubi omninò conſulendus eſt Drakenborchius; ut et Burmannus ad gemellum locum Valerii Flacci, iii. 9.

Ver. 105. p. 145. ‘ Obtundem patulas.’—Donec aliquis mihi ſuboriatur Oedipus, qui vulgatam lectionem expeditam præſtabit, ad propriam conjecturam neceſſe habeo confugere, quam dudùm propoſuimus ad Silv. Crit. i. p. 18. Si quis prætulerit ‘ Obturbem,’ judicio ſuo fruatur : nobis minimè perſuadebit.

Ver. 114. Mihi tam conſtat hanc tantillam literulæ unius mutationem æquis animis eſſe admittendam, quàm certum eſt plures editores non percepiſſe Flacci mentem. Nullus dubitavi vel puerulus per ‘ penetralia Veſtæ ’ intelligi debere ‘ privatos parietes,’ vel ‘ ſcrinia,’ vel ‘ conclave ’ ipſius auctoris : et ſerò vidi non alitèr ‘ Aſcenſium ’ edixiſſe, quem ſequitur editor Delphinus. Poſſis quidèm mutatâ diſtinctione loco ſubvenire : ſed tum conſtructio minùs elegans evadit et connexa :

Verba movere loco : quamvis invita, recedant,
Et verſentur adhùc intra penetralia Veſtæ.

IN HORATIUM.

IN ARTEM POETICAM.

Ver. 5. p. 151. Ità diſtingui oportere rectè admonuit Marklandus.

Ver. 60. p. 153. 'Ut ſilvæ foliis.'—Locum planè conclamatum, et neque vi neque peritiâ ad ſanas dicendi leges et veram conſtructionem redigendum, rectè conſtitui, nî fallor, emendatione facili, et in maximè probabilibus. Ordo eſt: "Ut prima " 'folia' ſilvæ, mutantis foliis in pronos annos, cadunt; ità—." Noſter, Sat. ii. 7. 63.

. . . . illa tamèn ſe
Non 'habitu mutatve loo.'

Plin. nat. hiſt. xxxvii. 17. Donec 'mutavere oculis' gemmas.—Porrò, de 'neutro' ùſu verbi 'muto,' adeundus eſt Drakenborchius, ad Liv. iii. 10. Venuſtior ſcilicèt vocis color minùs ſagaces oculos ſcribarum videtur ſefelliſſe.

Ver. 65. 'Regis opus.'—Cum nefas ſit ſuſpicari vulgatæ lectionis ſordes, quæ tam diù Flacco adhæſerunt, ab ipſius manu chartis ejus illitas; in textum admiſi conjecturam, veriſimillimam ob ſcripturæ compendium: quo errorem inferente, ut expleret verſum, intruſit ſcriba vocem otioſam et ineptam 'diù.' Video et Cuninghamum priùs incidiſſe in hanc emendationem.

Ver. 69. Hujusce verſiculi conſtructionem parùm perſpectam habuerunt editores, quæ ex noſtrâ diſtinctione ſtatim eluceſcet. Ordo eſt: "Nedùm honos et gratia ſermonum ſtet vivax:" i. e. maneat, floreatque.

Ver. 72. 'Quem penes.'—Noſtro poetæ ſanè permirum accidit neminem editorum animadvertiſſe locutionem, quam reſpuit linguæ Latinæ ratio. Quis enim aut unquàm ſic locutus eſt, aut loqui potuit, "Quem penes arbitrium jus loquendi eſt?" Nimium vellem boni viri nobis expediſſent ſenſum et conſtructionem hujusce orationis! At inanem operam procùl dubio inſump-

GL

DO NOT REMOVE
OR
MUTILATE CARDS